

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

33. évfolyam – 4 – 5. szám

2025. augusztus - október

Tartalom

Möller István emlékérem 2024	2
Műemléki Panteon 2025	6
Magyar ház az Égei-tenger vidékén: a milasi „magyar ház” dokumentálása	8
55. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem	12
Lánszki Regő államtitkár beszéde a Kulturális Örökség Napjai nyitórendezvényén.....	31
Köszöntő a 2025-ös Kulturális Örökség Napjai elé	34
ICOMOS fiatalok Esztergomban.....	36
Magyar Malmok Napja 0.0	41
XXXII. Országos Műemléki Konferencia	43
Felhívás a műemlékekkel kapcsolatos gyűjtemények, az új, korszerű dokumentálási módszerek tárgyában.....	48
III. Országos Ipartörténeti Konferencia, Győr.....	50
Veöreös András elnök levele a MÉSZ elnökének a Kamara tervezési díjszabásával kapcsolatosan	52
Elismerések a műemlékvédelem területén végzett munkásságért.....	54
Felhívás a 2026. évi tagdíjak fizetésére.....	55
Felhívás az ICOMOS-, Citrom- és Példaadó Műemlékgondozásért díjak adományozására	56

Möller István emlékérem 2024

Az ICOMOS MNB 2024. évi, XXXV. Közgyűlésnek napirendi pontjai után került sor a Möller István- és a Nemzetközi Möller István emlékérmek átadására, és a Műemlékvédelmi Panteon új tagjának kihirdetésére.

Dr. Köllő Miklós

építész urbanista, műemlékes szakmérnök, több évtizedes tervezői tapasztalattal.

Szakmai életútjának középpontjában, akár oktat, akár kutat, vagy tervez központi kérdés az örökség, annak megbecsülése, továbbvitele. Arra való törekvés, hogy a legszélesebb értelemben vett építészeti hagyománnyal, örökségi javakkal kapcsolatban hogyan lehet – és kell – a kor kihívásainak megfelelően etikusan és érték őrzően viselkedni. Példája azt mutatja, hogy olyan körülmények között is, ahol az értékmegőrzést a piacgazdaság negatív hatása mellett még más, egyáltalán nem könnyen kezelhető tényezők is nehezítik. Szerteágazó, mégis egységes egészet alkotó gazdag munkásságában nem csupán az erdélyi magyarság, hanem a romániai építészeti, építészeti összessége számára is közvetíteni tudja mindazokat az értékeket és kulturális érdekeket, amelyek egyetemes, európai értékek. Felsorolni is sok lenne, hogy milyen módon és milyen szervezeti formákban részt véve vállalt aktív szerepet a romániai műemlékvédelemben: szakbizottságokban, zsűrikben, valamint az építész szövetségben és kamarában. Különös érzékenységet mutat a táji örökség megőrzésében, oktatója a Sapientia magyar nyelvű tájépítész képzésnek is. Vendégelőadó Magyarország több építészeti képzésében.

Építészeket és társszakmák képviselőinek sokaságát vezette, avatta be abba a szemléletbe, hogy miként lehet és kell találkozni az építésben a tradíciót és az innovációt. A gyakorlatban pedig a helyi mesterek és a mesterségbeli tudás átadását szorgalmazza, a műemléki felújítási munkái és új épületei során egyaránt. Bölcsen látja a nagyvilág példáján, hogy a kívülről érkezett és adottságnak tekintett formavilág helyett a helyben felnőtt meglévő értékek meg-, és felismerése lehet egyedüli kiindulása a megújulásnak és csak azután az újnak. Kortársai között Köllő Miklós az a ritka polihisztor, aki az építészetet tágabb

értelemben értelmezi, miként az örökséget is a teljes spektrumában: legyen szó zenéről, táncról, hagyományőrzésről, gazdálkodásról, irodalomról, képzőművészetről.

Munkájában és az élet minden területén is ezt a példát mutatja - elméletben és gyakorlatban egyaránt, úgy is, mint egyetemi adjunktus (Sapientia, Marosvásárhely).

Fontosabb tervezői munkái: a fiatfalvi Ugron kastély restaurálása; a vargyasi Daniel kastély restaurálása (kivitelezés alatt); állagvédelmi gyorsbeavatkozások a gyergyószárhegyi Lázár kastélynál, a gyergyószentmiklósi Szent-Miklós plébániatemplom restaurálása, a csíkkarcfalvi erődtemplom restaurálása / Tövisi Zsolttal közösen; a gyergyóalfalui római katolikus plébániatemplom restaurálása, a gyergyótekerőpataki római katolikus plébániatemplom restaurálása, a gyergyószárhegyi ferences kolostor részleges restaurálása (kivitelezés alatt), a székelydályai református templom restaurálása, a szacsvai református templom restaurálása (kivitelezés alatt), az esztelneki római katolikus plébániatemplom részleges restaurálása, a tancsi református templom részleges restaurálása, a nagygalambfalvi templom részleges restaurálása, Gyergyószentmiklós első hitelszövetkezete épületének restaurálása, Gyergyószentmiklós történelmi főterén 14 műemléképület restaurálása, a gyergyószentmiklósi régi plébániaépület részleges restaurálása, a gyergyóújfalvi vízimalom restaurálása, a gyergyószentmiklósi Benedek kúria restaurálása, a gyergyószentmiklósi Tarisznyás Márton Múzeum – volt Vertán ház- épületének restaurálása. továbbá számos kisebb – nagyobb örökségvédelmi beavatkozás a gyergyói régió középületein.

Nem kevésbé fontosak védett övezetek kapcsán készített rendezési tervei: Kézdivásárhely főterének és első udvartér gyűrtjének komplex rendezési terve és Csíkszépvíz örmény központjának rendezési terve.

Az önálló tervezési feladatai mellett hangsúlyt kapnak az építéstörténeti dokumentációk, értékleltárak és épületkutatások. A tervezés iroda számára jövőt építő szakmai műhely is amelyben több fiatal építész fejlődését segíti, formálja az építészethez és a műemlék-helyreállításokhoz való viszonyunkat.

Számtalan magyar és román nyelvű publikációja, könyve jelent meg, nemzetközi platformokon is rendszeresen szerepel. Ezek révén is részt vesz a nemzetközi szakmai-tudományos közéletben, publikált holland és magyar építészeti szakfolyóiratokban (A10, Országépítő, Metszet, Magyar Építőművészet, Építészfórum), értelemszerűen publikál romániai építészeti szaklapokban (Arhitectura, Arhitext Design, Igloo, Zeppelin, Transylvania Nostra, stb.).

Épített örökséggel, műemlékhelyreállításokkal kapcsolatos konferencia részvételei és előadásai ugyancsak Köllő Miklós szakmai aktivitásának fontos megnyilvánulásai. Széleskörű szakmai képzettségét, munkásságának elismertségét jelzi, hogy tagja a Magyar Művészeti Akadémia köztestületének (2020) és tiszteleti tagja a Széchényi Irodalmi és Művészeti Akadémia (2023). Rendelkezik az építészek esetében nem gyakori PhD tudományos fokozattal is.

Dr. Köllő Miklós építésznek a műemlékvédelem és az építészet számos ágazatában kifejtett, sokoldalúan összetett magas szakmai színvonalú munkája a romániai, és ezen belül is különösen az erdélyi magyar örökségi értékek megőrzését és tovább-éltetését szolgálja. Több évtizedes, elkötelezett és magas szakmai színvonalú munkássága jelentősen hozzájárult a műemlékvédelem újabb szakember-generációi tudásának gazdagításához, szemléletének alakításához is. Munkásságának elismeréseként veheti át az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága által alapított Nemzetközi Möller István emlékérmét.

Mednyánszky Miklós

Mednyánszky Miklós az Ybl Miklós Főiskolán városgazdasági mérnöki végzettséget szerzett, majd a Miskolci Egyetem Bányamérnöki Karán (mai nevén Műszaki Föld- és Környezettudományi Kar) kapott bánya- és geotechnikai mérnöki diplomát. 2004-től műemlékvédelmi és kulturális örökségvédelmi szakértő, míg 2016-ban földtani szakértői minősítést kapott. 2017-től műemléki szakértő az épületkutatás területén.

Már évtizedek óta szakmai tevékenységének fő profilja az épített környezet alakítása és védelme. Mérnöki szemlélete segítette, hogy az épített értékek határterületeinek kevésbé ismert műfajaival, a bányászati emlékekkel foglalkozzon. Ő az egyetlen bányamérnök, aki egyben műemléki szakértői jogosultsággal is rendelkezik. 1992-től fővárosi kerületi önkormányzatok műszaki szakapparátusában dolgozott a műemlékvédelem és természetvédelem területén. Műemléki és helyi védettségű épületek közül elsősorban a hagyományos építőanyagokból épült épületekkel és mérnöki létesítményekkel foglalkozott. Az I. kerületi önkormányzatnál a vár alatti több mint 4 km-es pincerendszer állagmegóvási és veszély-elhárítási munkáit irányította, míg a Kőbányai önkormányzatnál a kőbányászat során kialakult, a kerület alatt elterülő hatalmas pincerendszert felügyelte. Emellett még számos település (Eger, Budafok, Szekszárd, Esztergom) alatti pincék vizsgálatát is elvégezte. Másfél évtizedig irányította a Halászbástya helyreállítási és mélyépítési munkáit.

Több mint két évtizede a bányászattörténet emlékeit is kutatja és több ipari műemléképület szakértésében és tervezésében működött közre. Szakértői anyagai alapján nyilvánították műemlékké a dorogi Reimann-altárót 2013-ban és az úrkúti mangán bánya területét és épületeit 2017-ben. Felkutatta az ország területén még álló, alig egy tucatnyi aknatornyot, amelyből egykor több mint 100 volt országszerte. A ma már ritka aknatornyokról és a bányászati műemlékekről fontos szakkönyvet is írt 2022-ben.

A bányászati emlékek, pincék és hagyományos építőanyagok mellett egy különleges témával, a magyarországi barlanglakásokkal is behatóan foglalkozott és nagysikerű könyvben publikálta a kutatás eredményeit. A pincékről és a pincekultúráról írott könyve hiánypótló műként jelent meg 2018-ban.

Számos könyve jelent meg a népi építészet területéről is, 2005-ben a vályogházak, majd később, 2017-ben kőházak címmel. A népi és ipari építészetről gyerekek számára is készített népszerű, képes kiadványokat. Legutóbb a szakrális népi emlékekről jelent meg gyerekkönyve.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Történeti és Múzeumi Bizottsága elnökeként aktívan részt vesz a legnagyobb szakmai múzeumi hálózat, a bányászati és kohászati múzeumok, kiállítóhelyek összefogásában. A 2018 óta évenként megrendezett hazai bányászati múzeumi konferenciák fő szervezője.

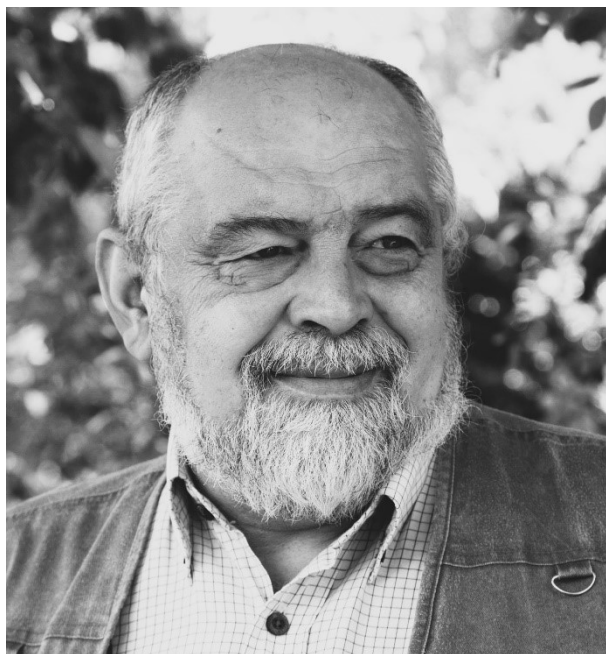
2006-ban kiterjedt munkássága elismeréseként Kós Károly-díjat kapott.

Az ipari örökség védelmében és a műszaki emlékek határterületeinek, valamint a hagyományos építőanyagok kutatásában kifejtett több évtizedes munkásságának, továbbá gazdag szakírói tevékenységének elismeréséül, Mednyánszky Miklós veheti át az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága által alapított Möller István emlékérmét.

Műemléki Panteon 2025

2025-ben **Benczédi Sándor** került be a Műemléki Panteonba.

Az oklevelet lánya, Benczédi Erika vette át.

A Kovásznán született Benczédi Sándor a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban végezte a középiskolát. Csíkszeredán az Építészeti és Városrendészeti Technikumban folytatta tanulmányait, ahol építész szakképesítést szerzett. A Kovászna Megyei Tervezőintézetben működő fiatal építész csoport tagjaként az 1980-as években a falusi épített örökség eltűnő elemeinek felmérését végezte. A pusztuló emlékek kutatása igen merész vállalkozás volt ebben az időszakban. 1988-ban vette kezdetét az a failurendezési, vagy szisztematizálási program, amely a hagyományos társadalmi viszonyok felszámolására irányult. A népi építészeti emlékek dokumentálását célzó kutatási program keretében háromszéki falvakban végzett kutatási munkát. Az 1990-ben történt politikai fordulatot követően Benczédi Sándor a műemlékvédelem céljának

átfogó egyeztetésére együttműködést szervezett a magyarországi Műemléki Felügyelőség, valamint a helyi és a bukaresti műemlékvédelem szakembereivel. Ebben az évben hozták létre az „M” Műhely tervezőirodát, amelynek fő tevékenysége műemlékek helyreállítására irányult. Benczédi alapító tagja volt a Keöpeczi Sebestyén József Műemlékvédő Társaságnak. 1996-ban szintén alapítója az erdélyi, romániai kulturális örökség szolgálatára, az épített környezet megóvására, szakszerű helyreállítására és fenntarthatóságának megteremtésére törekvő, kolozsvári székhelyű Transylvania Trust Alapítványnak, melynek később alelnöke, s egyúttal az Alapítvány által kiadott Transylvania Trust című periodika szerkesztőbizottságának is tagja lett.

1993-ban a Budapesti Műszaki Egyetemen műemlékvédelmi szakmérnöki diplomát szerzett. A magyar műemlékes szervezésben 1991 és 1993 között évenként megrendezett kárpát-medencei továbbképző találkozók nyomán Erdélyben elindított Tusnádi Örökségvédelmi Konferenciák előkészítésében a kezdetektől aktívan részt vállalt, majd a szervező bizottság titkára lett. Komoly szerepet vállalt a kolozsvári műemlékvédelmi szakmérnöki program szervezésében és lebonyolításában.

1993 után munkatársaival bekapcsolódott az elnéptelenedett erdélyi szász települések építészeti öröksége felmérésére elindított dokumentáló program munkálataiba. Az erdélyi szász közösségek által építtetett jelentős egyházi és világi épületek helyreállítási munkáiban vett részt. A 2004-ben Europa-Nostra díjjal kitüntetett segesvári Hegyi-templom helyreállításának projektvezetője volt. Dolgozott a segesvári Szarvasos ház helyreállításán. Évtizedeken átnyúló pályája során több székelyföldi település műemléki helyreállításának építész tervezője, szakértője volt. Nevéhez fűződik a bögozi, dálnoki és a csíkmenasági templom helyreállítása, valamint számos műemlék épület építéstörténeti kutatása is. Az oltszemi kastélyról néhány éve megjelent kötet társszerzője. Jó néhány városi középület felújításának kivitelezését irányította, így többek között az egykori Háromszék vármegye volt székháza, ma Bod Péter

Megyei Könyvtár épülete, valamint a székely határőr huszárezred valaha volt parancsnoki székhelye, a sepsiszetgyörgyi Lábas-ház felújításán dolgozott.

A műemlékes szakma és hivatás gyakorlását teljes odaadással végezte. Munkájában kitartó, és rendkívül alapos volt, de a humor is jelen volt a személyiségében. Szervező módon összefogta a társtervezők és szakmai partnerek munkáját, szívesen foglalkozott a fiatalokkal. Inspiráló személyisége nagy hatással volt a környezetére. Folyamatosan figyelt, tanult, tanított, szervezett, alkotott.

Benczédi az örökségvédelem iránti elkötelezettségét közösségi szerepvállalással is kifejezte, részt vett a Kovászna-megyei Önkormányzat szakmai bizottságában, valamint hosszú ideig tagja volt a Erdélyi Római Katolikus Érsekség Egyházművészeti Bizottságának. Minden alkalmat megragadott arra, hogy felhívja a figyelmet pusztuló műemlékek megóvásának jelentőségére. Több román és magyar állami kitüntetést és szakmai díjat elnyert. Így Kós Károly-díjat (1991), a műemlékvédelemért Schönvisner István-díjat (2001), Grigore Ionescu-díjat (2003), Ghica-Budești díjat (2002), Kelemen Lajos-díjat (2013) kapott.

Benczédi Sándor a 20. század végén újjászületett erdélyi műemlékvédelem meghatározó egyénisége. Széleskörű tudására, a műemlékek iránti tiszteletére alapuló szakmai munkássága, közéleti szerepvállalása és szervező munkája alapjaiban meghatározta a korszak örökségvédelmi tevékenységét.

Magyar ház az Égei-tenger vidékén: a milasi „magyar ház” dokumentálása

2025. nyarán egy különleges projekt valósult meg Törökország nyugati vidékén található Milas településén. Magyar egyetemi hallgatók, magyar és török oktatók, kutatók és számos együttműködő partner dolgozott egy, a 20. század során magyar mesterek által épített ház felmérésén, kutatásán. Az isztambuli Liszt Intézet – Magyar Kulturális Központ, a BME, Magyarország törökországi külképviseletei, számos török partner és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság együttműködésével létrejött oktatási és kutatási program a 2025. évi Magyar-Török Tudományos és Innovációs Év keretében valósult meg.

Az isztambuli Liszt Intézet mindig is nagy hangsúlyt fektetett a Törökország területén lévő, magyar vonatkozású emlékhelyek kutatására és bemutatására. Az intézet hozta létre többek közt az emlékhelyeket bemutató weboldalt (www.turkmagyarizi.com), folyamatosan segíti a rodostói Rákóczi Múzeum működését, illetve programokat szervez a közelében lévő, szintén az egykori magyar bujdosókhoz tartozó úgynevezett Csáky Házban, vagyis Magyar-Török Kultúrházban, részt vesz az Isztambul Feriköy városrészében található, magyar sírokat is őrző protestáns temető nemzetközi felügyelőbizottságában és kutatócsoportjában, de a kütahyai Kossuth Ház, vagy a Karsban található, az egykori kaukázusi fronton harcoló magyar tábornokok, Kmety György és Guyon Richárd emlékét őrző kiállítás létrejöttében is tevékenyen részt vett.

Az intézet a magyar történeti emlékhelyek dokumentálása céljából hosszú ideje együttműködik a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészettörténeti és Műemléki Tanszékével, amelynek eredményeképp eddig két felmérőtábor is létrejöhett. Egyfelől megemlíthető az isztambuli egykori erdélyi követek által használt szállásház dokumentálását célzó workshop, másfelől a fent is említett feriköyi protestáns temető szívében található neogótikus kápolna felmérését is egyetemi hallgatók végezték oktatói felügyelettel. Ezen programok minden esetben törökországi partnerintézményekkel együttműködve valósultak meg, előbbi eseménybe Isztambul egyik kiemelkedő oktatási intézménye, a Yıldız Műszaki Egyetem oktatói és hallgatói kapcsolódtak a Török Együttműködési és Koordinációs Ügynökség (TİKA) támogatásával, utóbbi program pedig a Yıldız Műszaki Egyetem mellett az isztambuli német, brit, amerikai és holland kutatóközpontok, valamint a Gül Baba Türbéje Örökségvédelmi Alapítvány bevonásával zajlott.

2024 kiemelt év volt a magyar-török kapcsolatok történetében. Miután az első világháborút követően alapított Török Köztársaság első nemzetközi szerződését Magyarországgal kötötte meg, ezért ezen egyezmény százéves évfordulóját a két ország nagyszabású kulturális évaddal ünnepelte meg. Az eseménysorozat kapcsán a tavalyi évben mintegy százhetven magyar kulturális rendezvény valósult meg Törökország húsz városában, és a törökök is számos programot szerveztek Magyarországon. A rendezvény sikerét követően 2025-ben Magyar-Török Tudományos és Innovációs Évet hirdettek, amelynek kiemelt célja a közös kulturális örökség kutatása, tudományos és oktatási együttműködések generálása, innovatív megoldások tudástranszfere. Ezen célt szem előtt tartva, az Év keretében egy újabb felmérőtábor valósult meg Törökországban. Miután az isztambuli Liszt Intézet 2025-ben felvételt nyert az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságába, a projekt az első olyan együttműködés volt, amelyben az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága is együttműködő partner volt. A workshop ezúttal is egy törökországi magyar emlékhely dokumentálását célozta meg.

A kutatás tárgyát képező ház létrejöttének története igencsak különleges. A Török Köztársaság kikiáltását követően számos szakember érkezett Magyarországról, akik különféle településeken és területeken vettek részt az ország kiépítésében és modernizálásában. A szakemberek közt mérnökök, építőmunkások is jelen voltak, akik egyfelől Ankara lakóházain, másfelől pedig az Égei-tengerhez közeli, délnyugat-törökországi Muğla, Milas és Aydın egyes épületeinek kivitelezésén dolgoztak, pl. Muğla tartomány kormányzójának rezidenciája is ilyen épület. A tudományos körökben és a szélesebb körökben kevésbé ismert, azonban a helyiek körében sokszor még manapság is „magyar házaknak” hívott épületek kőműves-, ács- és asztalos munkálataiban vettek részt leginkább a magyar szakmunkások. A terület a magyarságkutatás szempontjából is fontos, hisz a muğlai Sıtkı Koçman Egyetemen 2013 óta működik a Török-Magyar Akadémiai és Tudományos Együttműködési és Kutatóközpont (TÜMACAM), ahol 2016 óta Magyar Információs Pont-Könyvsarok működik.

Két úgynevezett „magyar ház” a Milasi Önkormányzat tulajdonába került. Az Önkormányzat nyitott volt az együttműködésre Magyarországgal a házak minél magasabb színvonalú kutatása és megőrzése céljából. A munkálatok első lépéseként egy tudományos workshop került megrendezésre az isztambuli Liszt Intézet igazgatója Sipos Áron, valamint igazgatóhelyettese Kovács Gergő, valamint a BME oktatói koordinálásával. A workshop során a BME Építészmérnöki Kar Épületszerkezet-tani Tanszékének, illetve Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének oktatói, Pataky Rita, Kiss Zsuzsanna Emília és Egri Máttyás felügyeletével az Építészmérnöki Kar hallgatói, Bolya Mira Dorka, Csótai Zsófia, Nagy Kinga, Pintér Eszter Júlia, Bényei Zsigmond, Nacsády András József és Fálmann Dániel elkészítették a szóban forgó magyar vonatkozású épület kézi és digitális alakhelyes felmérését, valamint TLS szkennelével az épület háromdimenziós pontfelhőjét. Így hagyományos és korszerű, digitális részletes dokumentáció készült az épület jelenlegi állapotáról, amelyből később szakmailag helyes helyreállítási terv tud létrejönni. Jelen workshop során a kiérkező szakértők és hallgatók munkájukat a Milasi Önkormányzattal, valamint a muğlai Sıtkı Koçman Egyetem Építészmérnöki Karával és a Török-Magyar Akadémiai és Tudományos Együttműködési és Kutatóközpont (TÜMACAM) szakértőivel közösen készítették. A projekt létrejöttében kiemelt szerepet játszott Mátis Viktor nagykövet úr és a Nagykövetség munkatársai. A programhoz támogatást nyújtott Magyarország Muğlai Tiszteletbeli Konzulja, Hamdi Akın, valamint az Akfen Holding vállalat. Fontos tény, hogy a projektet az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága is elfogadta hivatalos programjával.

A 2025. június 27. – július 4. közt megrendezett milasi workshop során létrejött tehát egy, a külföldi magyar emlékhely megőrzését célzó magyar-török egyetemi együttműködés; a történeti épületek magyar épített örökségi értékének innovatív dokumentálási módszereivel kapcsolatos tudásmegosztás; a workshop keretében az épület jelenlegi állapotát tükröző részletes kézi alakhelyes felmérés és 3D pontfelhő. Fontos tény, hogy a létrejöttében két egyetemi műhely, vagyis a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszék és az Épületszerkezet-tani Tanszék is részt vett, így a történeti épületen széleskörű kutatást lehetett végezni a török szakértők bevonásával.

A workshop során egy előadássorozat is elhangzott. Az előadássorozat alatt Prof. Dr. Melek Çolak, a Muğlai Sıtkı Koçman Egyetem történészének milasi kutatásai kerültek megosztásra, majd Prof. Dr. Zühre Sözeri Yıldırım bemutatta Milas történeti fejlődését, kiemelkedő épületeit, és a magyar házak létrejöttének körülményeit. Dr. Kövecsi-Oláh Péter történész a 20. századi magyar vendégmunkások Törökországba kerülésének körülményeit osztotta meg a hallgatósággal. A résztvevők egyúttal látogatást tettek a közeli Becsini várnál, ahol az ásatásvezető régész, Prof. Dr. Kadir Pektaş kalauzolásával lehetett betekintést nyerni a folyó feltárási munkálatokba, illetve az euromosi Zeus-szentély megtekintésére is lehetőség nyílt, amely egyike a legépebben megmaradt ókori emlékeknek Törökország területén. A program létrejöttében kiemelt szerepet játszó Milas Város Önkormányzata munkatársai és Fevzi Topuz polgármester nagy figyelemmel kísérte és segítette a munkálatokat. A programnak egyúttal egy oktatási együttműködési oldala is volt, amellyel, hogy a Muğlai Sıtkı Koçman

Egyetem oktatója is részt vett a workshopon, de a BME delegációja Püski Éva, Püski Judit és Kiss Zsuzsanna Emília, valamint a Liszt Intézet vezetősége Sipos Áron és Kovács Gergő látogatást tettek az Egyetemen, ahol további oktatási-kutatási együttműködésekről esett szó.

A workshopot követően a cél 2025 őszén a helyszíni mérésen alapuló részletes digitális alakhelyes felmérési dokumentáció, Tudományos Diákköri Konferencia dolgozatok, valamint 2026 tavaszán a felmérés tanulságait összegző kiállítás és füzet létrehozása. A kutatás vezetői tudományos publikációkban és konferenciaelőadásokban tervezik a kutatás eredményeit közölni. A projektről egyúttal az isztambuli Liszt Intézet munkatársa, Gereks Tamer egy dokumentumfilmet is készít.

A szervezők ezúton is köszönik valamennyi intézmény és támogató segítségét, amely hozzájárult ezen fontos, a külföldi magyar emlékhelyek dokumentálását, megőrzését és bemutatását célzó projekt létrejöttéhez.

Kovács Gergő

55. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem

Budapest, 2025. július 6-10.

Az 55. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemre 2025. július 6-10. között került sor Budapesten. Az esemény az *ICOMOS University Forum*, az *ICOMOS Osztrák Nemzeti Bizottság*, az *ICOMOS Szlovén Nemzeti Bizottság*, a *Széchenyi István Egyetem*, az *Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kara*, a *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésmérnöki Kara*, a *Tokaj-Hegyalja Egyetem*, a *Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kara*, a *Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem* és a *Magyar Reneszánsz Alapítvány* együttműködésében valósult meg, az *Építési és Közlekedési Minisztérium* támogatásával.

A nyári egyetem témája az *ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság* éves programjához igazodva a műemlék és környezete, illetve a nemzetközi ICOMOS által meghirdetett téma, a műemlékek helyzete katasztrófák esetén gondolkort összekapcsolva alakult ki.

Műemléki szempontból a második világháború utáni társadalmi változások legnagyobb elszennvedői a kastélyok voltak. A nemesség elűzésével és az épületek államosításával az épületek többsége máig megoldatlan helyzetbe került.

A második épületcsoportot, mely a szocialista társadalmi berendezkedés miatt veszítette el a funkcióját, a falu épületei alkotják. A termelőszövetkezetek kialakításával, a háztáji gazdaságok elsorvadásával a vidéki gazdasági épületek használata megszűnt.

A huszadik század harmadik nagy társadalmi katasztrófája az épített örökségen belül az ipari örökséget sújtotta. A nagyipar megszűnésével az ipari épületek jelentős része maradt üresen.

A nyári egyetem célja a három épületcsoportból kiragadott példák alapján a nyári egyetem messziről jött résztvevőinek szemüvegén keresztül az aktuális problémák feltárása és megoldási javaslatok kidolgozása volt.

Az első napon, 2025. július 6-án, vasárnap a résztvevők Budapest világörökségi helyszíneivel ismerkedtek. A túravezető *Vukosavljev Zorán*, a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének docense volt.

Az első séta a budai várból indult. A szentháromság téren a Mátyás templom, az újjáépített egykori pénzügyminisztériumi épület és az elbontott diplomata-ház helyén épített (rekonstruált?) épület szolgáltatott témát. A séta útvonala a háború után épített, a történeti környezethez az akkori kor szellemiségében (lépték, arányrendszer) illesztett épületek, majd a Hauszmann-program keretében megújuló honvéd főparancsnokság épületének megtekintésével folytatódott.

A várból lesétálva a Duna-part festői látványában gyönyörködve annak világörökségi értékeit ismertette a túravezető. Az első séta a Lánchíd pesti hídfőjénél ért véget.

Frissítő ebédszünet után a csoport az Andrássy úton sétált végig, bepillantva az Operaház, az egykori balettintézet és a Zenakadémia épületeibe.

A vezetés során számos építészeti- és a megértéshez szükséges történeti vonatkozás került ismertetésre.

A nyári egyetem résztvevői a Budapest világörökségi helyszínt bemutató vezetett sétán (fotó: Veöreös András)

A nap a *Szépművészeti Múzeum* Román Csarnokában rendezett nyitó fogadással ért véget. Köszöntőt mondott a múzeum igazgatóhelyettese, *Petrányi Zsolt*, a nemzetközi ICOMOS nevében *Celia Martínez Yáñez*, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság nevében pedig *Veöreös András*. *Deák Krisztina*, műemlékvédelemért felelős helyettes államtitkár üdvözlését *Dzsacsovsky Helka* tolmácsolta, aki az egész ceremónia levezetését is magára vállalta. *Fejérdy Tamás* a nyári egyetem névadóját, Román Andrást mutatta be a közönségnek, *Kovács Erzsébet* pedig a nagy múltú rendezvénysorozat történetét ismertette dióhéjban. A programot *Gilincsek Ákos* virtuóz zongorajátéka, valamint a az épület történetét ismertető és a csarnok díszait bemutató előadás tette teljessé.

Nyitó fogadás a Szépművészeti Múzeum Román Csarnokában (fotó: Veöreös András)

A nyári egyetem tudományos konferencia programjának 2025. július 7-én, hétfőn a *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem* adott otthont. A házigazda Építészmérnöki kar nevében *Vukoszávljev Zorán* üdvözölte e megjelenteket, aki *Caroline Jäger-Klein*-nel a konferencia levezető elnöki feladatait is ellátta.

Az előadások sorát *Caroline Jäger-Klein*, a Bécsi Műszaki Egyetem tanára, az ICOMOS Ausztria elnöke nyitotta meg *Adaptive reuse of historic buildings* címmel. Őt követte a másik külföldi szervező partner, a szlovén ICOMOS elnöke, a Ljubjanai építészeti egyetem oktatója, *Sonja Ifko*. Előadásának címe *Preserving functional integrity and authenticity in adaptive reuse projects of industrial heritage* volt. *Celia Martínez Yáñez*, a Granadai Egyetem oktatója, a nemzetközi ICOMOS vezetőségi tagja *Heritage and tourism* címmel tartott előadást.

A hazai előadók közül elsőként *Fekete Albert*, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem tanára tartott előadást *Climate change: plant use challenges in historic gardens* címmel. *Fejérdy Tamás* Világörökségi helyszínek Magyarországon című előadásában a világörökségi kritériumrendszert mutatta be és ismertette a hazai helyszíneket.

Ebédszünet után *Nagy Dénes* szenvedélyes előadásában beszélt a magyar népi építészet kutatástörténetéről és aktuális problémáiról. *Sólyom Barbara* Magyarországi kastélykertek helyzete a klímaváltozás következtében című előadásában tájépítésként foglalkozott a kastélyokhoz tartozó parkok sajátosságaival és aktuális problémáival. [Graham Bell](#), a Magyar Reneszánsz Alapítvány elnöke *Where next? The heritage of transportation ensembles and their transient communities* című előadásában a közlekedéshez kapcsolódó épületek értékeiről és társadalmi megítéléséről beszélt. *Fogarasi Barbara* az ELTE Pszichológia Tanszékének PhD hallgatója előadásának témája a

műemlékvédelem és a társadalom kapcsolata volt. *Börcsők Gizella* bodajki kastély vadászati kiállítását mutatta be virtuális séta keretében. *Korcsmárosné Dr. Bassa Lia* Heritage projects management című előadása az örökségi értékek fenntartásának lehetséges módszereit mutatta be.

Konferencia előadás a BME Építésztechnológiai Karának tantermében (fotó: Veöreös András)

A tudományos előadásokat követően a résztvevők a konferencia csomagba kapott, a hungarikumok közé tartozó Rubik-kocka egy perc körüli kirakásának módszerével ismerkedhettek meg. a bemutatót *Pafféri Bálint*, a BME mechatronika szakos hallgatója tartotta.

A nap zárásaként a jelen levők a *Semmelweis Kamarazenekar* hangversenyét hallgathatták meg. A zene mellé a képi aláfestést a darabok témájához kapcsolódó, eszterházi barokk épületrészleteket és londoni városképeket felvillantó diák adták.

A nyári egyetem három témájához kapcsolódva három tanulmányi kirándulásra került sor.

A kastélyokkal foglalkozó csoport az ICOMOS intézményi tagjának, az *Eszterháza Kulturális, Kutató és Fesztiválközpontnak* a vendége volt a Nyugat-Dunántúlon. A csoport vezetését *Várkonyi Gábor* történész és *Derzsényi Dávid* művészettörténész, a Központ kutatási osztályának két munkatársa, valamint *Varga Kristóf* ideiglenes vezető vállalta magára. Az interaktív bejárás során a csoport megtekintette a Marionett-színház ICOMOS-díjjal kitüntetett helyreállítását, a kastély főépületében pedig a dísztereket, a lakosztályokat, a Belvedere frissen felújított terét és a kápolnát. A túra előtt és után az Eszterházy-kávézóban volt lehetőség frissítő szünetre.

Az esős idő miatt az eredetileg tervezett fertőbozi Gloriett-túrát kihagyva a csoport ezután Fertőrákoson folytatta a szakmai tanulmányútját. A volt Püspöki kastély szintén Eszterháza Központ kezelésében áll, de sorsa egyelőre a fertőditől merőben eltérő módon alakult. Az épületet a hetvenes években újítták fel, a kétezres évek elejéig kiállítóhely működött benne, de immár egy bő évtizede üresen áll, csupán a legszükségesebb karbantartásai munkákat végzik el, az épület hasznosítása egyelőre megoldatlan, így kiváló terepe a nyári egyetem workshop-feladatának. Az enfilade-os utcai térsor, a kápolna, a belső udvar és a kert egyaránt inspiráló hely, remek lehetőséget nyújtanak a hasznosítással kapcsolatos gondolatok kifejtésére. A barokk fedélszerkezet megtekintése után a csoport a műemléki jelentőségű területként is védett faluközpont értékeibe kapott bepillantást a Fő utcán való rövid séta és a tájház megtekintésével.

Sajnos az időjárás továbbra sem tette lehetővé a fertőbozi kilátó bejárását, ezért a tájjal, a falvak tájképben való elhelyezkedésével kapcsolatban csupán a buszos utazás során volt lehetőség benyomásokat szerezni.

A kirándulás zárásaként a fertődi Gránátos étterem jóvoltából kapott finomvacsorát a társaság. A hazafelé vezető úton pedig lehetőség nyílt a fertőrákosi kastély épületével kapcsolatos gondolatok felvetésének, megbeszélésének.

A résztvevők a fertőrákosi kastély kápolnájában tanakodnak az épület hasznosítási lehetőségeiről (fotó: Veöreös András)

A második csoport kirándulásának témája a népi építészet bemutatása volt, az út a Dél-Dunántúlra vezetett.

Az első megálló a dégi Festetics kastély frissen felújított épülete és parkja volt. Ezt követően a simontornyai vár klasszikusnak számító, de a mai napig példaértékű helyreállítását mutatta be

Vukosavljev Zorán túravezető. A csoport *Keszőhidegkúton* találkozott az első népi építészeti együttessel, ahol egy helyreállított, 2024-ben a Múltját Őrző Ház-díjjal kitüntetett porta megtekintése következett. A házat *Dobosyné Antal Anna* és *Bodó Katalin* mutatták be. Ezt követően került sor *Závod* település bejárására. A település értékeit és az ott folyó, 2017-ben ICOMOS Példaadó Műemlékgondozásért díjjal elismert értékvédő munkát *Szász Gábor* építész mutatta be.

Ebéd után a következő település *Murga* volt, mely az előző két évben a Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemnek is otthont adott, idén pedig a műhelymunka terepét adta. Az utolsó helyszín *Györköny* település volt, ahol a résztvevők a pincefalú építészeti és kulináris értékeivel ismerkedhettek meg.

A harmadik tanulmányút *Ózdra* vezetett, ahol a hazai ipari örökség helyreállított és – mondjuk így – felújítás előtt álló helyszíneivel találkozhattak a résztvevők.

Az első állomás az *Ózdi Muzeális Gyűjtemény* meglátogatása volt, majd a *Digitális Erőmű* megtekintése következett. A résztvevők ezután megnézték a *Nemzeti Filmtörténeti Élménypark* épületét. A helyreállított ipari épületeket *Csontos Györgyi* építész, az Óbudai Egyetem oktatója mutatta be.

A túra második része a csonkolt *Nagycsarnokhoz* vezetett, mely a workshop során a leginkább megihlette a témán dolgozó csoportokat.

A tanulmányút következő állomásaként a csoport megtekintette *Hollókő* világörökségi helyszínt, ahol a vacsora elfogyasztására is sor került. Hollókővel kapcsolatban ki kell emelni, hogy a világörökségi védetség alá helyezésben elévülhetetlen érdemei vannak Román Andrásnak, a nyári egyetem névadójának.

Negyedik nap

A nyári egyetem negyedik napi programjának az *Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kara* adott otthont. A patinás Thököly úti épületben a délelőtti folyamán a műemlékvédelem hazai jó gyakorlatainak bemutatására került sor. A levezető elnökök *Sonja Ifko* és *Sugár Viktória*, az Óbudai Egyetem rektorhelyettese voltak.

Anthony Gall, a kar dékánjának köszöntője után *Riin Alatalu*, az ICOMOS európai alelnöke tartott előadást *What, for whom, why and how do we protect?* címen.

Ezt követően *Virág Zolt* a magyarországi kastélyok helyzetét és a kastélyprogram eredményeit, *Diószegi László* és *Erdélyi Erika* a *Népi Építészeti Programot*, *Erő Zoltán* Budapest főépítésze pedig a *Fővárosi Értékvédelmi Programot* ismertette.

Szünet után *Nagy Gergely* a *Nemzeti Kulturális Alap* szerepe a műemléki érték megőrzésében címmel tartott előadást, *Rácz Miklós* pedig a kulturális örökségvédelem területén működő Közép-Kelet európai civil szervezetek munkásságát feltáró *Europa Nostra* által kezdeményezett kutatás eredményeit mutatta be. Az előadásblokk zárásaként *Kiss Zsuzsanna Emília* beszélt a budai várban zajló enteriőrrekonstrukciók tudományos háttéréről. A téma élénk vitát váltott ki a jelenlevők között.

Sugár Viktória rektorhelyettes köszöntője az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karán (fotó: Veöreös András)

Az egyetem büféjében elfogyasztott szendvicsebéd után a nyári egyetem kiscsoportjai a mentorok vezetésével megkezdték a műhelymunkát.

A délután második felében a külföldi vendégelőadók megtekinthették az *Állatkert* ICOMOS-díjjal és Europa Nostra-díjjal is kitüntetett épületeit. A sétát *Hanga Zoltán* vezette, aki az épületek számos rejtett értékére mutatott rá.

Ötödik nap

A zárónap eseményeire a Budavári palotában, a *Budapesti Történeti Múzeum* termeiben került sor.

A Gótikus Csarnokban *Csorba László* múzeumigazgató köszöntője után következett a műhelymunka eredményeinek bemutatása. A program levezetését Fogarasi Barbara vállalta. A hét kiscsoport 10-15 perces prezentáció keretében rendre a murgai népi építészeti együttes, a fertőrákosi kastély és környezete, valamint az ózdi ipari örökségi helyszín értékeit mutatta be, felsorolta a helyszínekkel kapcsolatos problémákat és megoldási javaslatot tett az épületek, épületegyüttesek hasznosítására vonatkozóan. A vizsgálat szempontjai mindenütt azonosak voltak: 1. Mik a helyszín értékei örökségvédelmi szempontból?, 2. Melyek a helyszínt fenyegető veszélyek?, 3. Milyen funkciót javasolnak, amely fenntartható, autonóm és reziliens módon biztosítaná az értékek hosszútávú fennmaradását?, 4. A műemlék és környezetének rendezési javaslata helyszínrajzi szinten. A

bemutatókat rövid vita zárta le. Az összes kiscsoport rendkívül értékes gondolatokat vetett fel, a messziről-, sokszor külföldről érkezett fiatal szakemberek jól tapintottak rá az egyes helyszínek problémás pontjaira, javaslataik a döntéshozók számára is megfontolandók!

A műhelymunka eredményeinek bemutatása a BTM Gótikus Csarnokában (fotó: Veöreös András)

Ezt követően a társaság átvonult a múzeum Barokk Csarnokába, ahol *Veöreös András* az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke mondta el a konferenciával kapcsolatos záró gondolatait és sor került a diplomák átadására is. A nap, és egyben a nyári egyetem programja zárófogadással fejeződött be.

Barokk Csarnok, a zárófogadás helyszíne (fotó: Veöreös András)

A programon összesen mintegy hetven fő vett részt, nagyobb részük külföldről (Ausztrália, Törökország, Ausztria, Szlovénia, Franciaország, Spanyolország, Olaszország) érkezett. A közvetlen visszajelzések alapján a résztvevők mindegyike – akár fiatal szakemberként, akár tapasztalt előadóként, akár mentorként vett részt – élményekkel, értékes tapasztalatokkal és szakmai kapcsolatokkal lett gazdagabb. Hisszük, hogy a tapasztalatok jövőbeli hasznosítása és a kapcsolatok tovább építése a jövőben hazánk és a világ épített örökségének az eredményes megőrzését szolgálja majd.

A nemzetközi ICOMOS magas rangú képviselői kiemelték az eseményt a nyári egyetemek sorából, a különleges és elegáns budapesti helyszínnek pedig rangot adtak a rendezvénynek, amelyre reményeink szerint a hazai és külföldi résztvevők is örömmel emlékeznek majd vissza.

Veöreös András

Szakmai túra az Észak- magyarországi ipari örökség megismerésére

Az ICOMOS szervezésében 2025. július 06-10. között megrendezett, nemzetközi András Román Summer University egyik kiemelt témája az ipari örökség volt. Az ötnapos program harmadik napján, terepbejárás keretében megtekintettük Ózd ipari emlékeit, melynek bemutatását Prof. Dr. Csontos Györgyi DLA vezette. Az út részeként megálltunk Hollókőn is, ahol résztvevők bepillantást nyerhettek a népi építészetébe.

Ózd Észak-Magyarországon, Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye nyugati részén a található, völgyekkel övezett dombvidéken, az Északi-középhegységhez tartozó Heves-Borsodi-dombságban. A város Szlovákiával közvetlen szomszédságban áll, Miskolctól körülbelül egy, Budapesttől mintegy két és fél órányi autótútra fekszik.

Ózd lakossága mára körülbelül 30 ezer fő, népessége a rendszerváltás óta folyamatosan csökken. A város etnikailag túlnyomórészt magyar, a roma közösség aránya a 2022-es KSH adatok alapján körülbelül 10%.

A város 1940-ben jött létre Bolyok, Ózd és Sajóvárkony egyesítésével, majd 1978-ban további községekkel bővült. Ózd történelme szorosan összefonódik a nehéziparral, különösen a vaskohászattal, a környékbeli a barnaszén és vasérc bányáknak köszönhetően. Már a 18. században jelentős ipari tevékenység folyt a térségben, melyet az ipari forradalom tovább erősített.

A Gömöri Vasművelő Egyesület 1846-ban kezdte el a vasgyár építését, amelyből kinőtt az Ózdi Kohászati Művek. Az egykori gyárterület, amely ma is a város központjában található, még a Vatikánnál is nagyobb területet foglal el.

A gyár dolgozói részére biztosított sportolási lehetőséget (sportpálya, uszoda), fürdőt, szórakozási és kikapcsolódási lehetőségeket (Tiszti Kaszinó, Művelődési Központ, Olvasó Egylet), egészségügyi ellátást (kórház), postát, gyerekek számára iskolát (Népiskola). Ezen kívül volt rendőrsége és természetesen templomok a különböző felekezetek (római katolikus, református, evangélikus) számára. A gyárat övező munkáskolóniák – pl. Velence és Nagyamerika – a korszakhoz képest magas minőségű lakhatást biztosítottak.

Ózdi Gyár és környező kolónia (forrás: Városi Múzeum)

A rendszerváltás után, az ipar összeomlása következtében a város elvesztette gazdasági szerepét, a gyárak, üzemek túlnyomórészt bezártak. Ez jelentős identitásválságot eredményezett a helyiek körében, melyet tovább erősített az ikonikus ipari épületek, köztük a kémények elbontása. A gyárterület mára nagyrészt lepusztult és elvadult, területén elvéve működnek cégek. 2012-ben három épületet felújítottak és új funkcióval láttak el Csontos Györgyi vezetésével.

A tanulmányút során négy iparhoz köthető helyszínt jártunk be, majd zárásként busszal megtekintettük a Velence nevű kolónián is.

A három bejárt épület (a Múzeum, a Digitális Erőmű és a Fűvógépház) és a közöttük elterülő tér egy egységként lett megtervezve. Az épületek gépjárművel – a korábban identitásképző, de időközben

lebontott kémények helyén kialakított – parkolók felől közelíthetők meg. Az eredeti koncepció szerint az épületeket a patak mentén futó útvonal kötötte volna össze, amely a Múzeum felől vezette volna át a látogatókat az egykori Erőműhöz. Ez az elképzelés részben meg is valósult, azonban anyagi, üzemeltetési és egyéb gyakorlati okok miatt ma nem az eredeti tervek szerint működik. A skanzen jellegű kültéri kiállítás elemei a gyárépületek közötti területen kaptak helyet, azonban az idők során áthelyezték őket a múzeum udvarába.

Kiállított gyári elemek, Városi Múzeum udvara (fotó: Juhász Emese)

Ózdi Muzeális Gyűjtemény és Gyártörténeti Emlékpark (Városi Múzeum)

A tanulmányút első állomása az Ózdi Muzeális Gyűjtemény és Gyártörténeti Emlékpark (továbbiakban: Városi Múzeum) volt, mely egykor általános iskolaként szolgált a gyári dolgozók gyerekeinek. Az 1980-as években alakították át múzeummá. A kétszintes, háromszárnyú épület áttervezése során kortárs építészeti megoldással utaltak az épület építési korszakaira. A bővítések téglahomlokzata fekete festést kapott, amely a régi épületek szénporos hangulatát is idézi.

Városi Múzeum belső udvara (fotó: Juhász Emese)

Az intézmény ipar- és várostörténeti gyűjteménynek ad otthont, melynek részét képezik a volt gyári dolgozók által készített 1:5-ös makettek. Ezek élethű metszetei a gyárimunka folyamatainak. Az

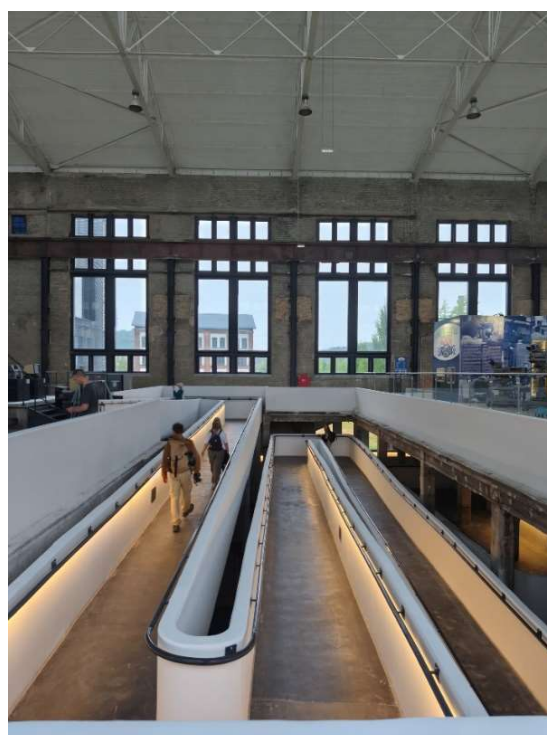
alkotások nem felkérésre készültek, hanem dolgozók önszorgalmából, ami rámutat elkötelezettségükre és elhivatottságukra, egyben az alkotók identitásának kifejezői is. 2012-ben, mikor az épületek rehabilitációja zajlott, a folyamatban részt vevő kurátorok ezeket a maketteket is védelemre méltónak találták.

A kiállításon keresztül kirajzolódik a város munkásainak múltja, gondolkodásmódja és közösségi emlékezete. Ezt kívánja tovább mélyíteni a múzeum szeptemberben megnyíló új termével és a kültéri kiállítással. A beltéri interaktív tér az 1980-as évek ipari környezetét idézi majd meg VR-szemüveggel, targonca-szimulátorral és korhű berendezéssel. A szabadtéri eszközpark QR-kódos tartalmakkal, valamint árnyjátékkal kiegészített installációkkal teszi befogadhatóvá a múlt technikai világát.

A második helyszín, a régi erőmű épülete ma Digitális Erőmű néven működik, oktatási és turisztikai funkciókat látva el. A tervezés során kiemelt szempont volt a régi és új elemek elkülönítése, valamint a látogatók építészeti eszközökkel való vezetése. A megmaradó nyers vasbeton felületek mellett az új belsőépítészeti megoldásoknál fehér, lekerekített formákat alkalmaztak.

A digitális kiállítás az alagsorban kapott helyet, amelynek nincs közvetlen kapcsolata a kültérrel – csupán a csarnokból, a födémáttöréseken keresztül jut be természetes fény. Itt meghagyták a nyersbeton felületeket. A csarnok rendezvényterként funkcionál. A két szintet az épület meghatározó építészeti eleme, a rámpa köti össze, amely egyszerre biztosít akadálymentes közlekedést, vezeti a vendéget, miközben kiállítási térként is szolgál. A rendezvényter mentén húzódó keskenyebb traktus kiváló helyet biztosított (tan)termek és irodák kialakítására. A volt irányítóközpont, amely ma rendezvényterként és szabadulósobaként is funkcionál, eredeti formájában látogatható.

Az épület „mesélő” homlokzata a régi és új elemek elkülönítésére törekszik: az eredeti részeket megőrizték, míg az új funkciójú részeket fekete expandált lemezzel burkolták.

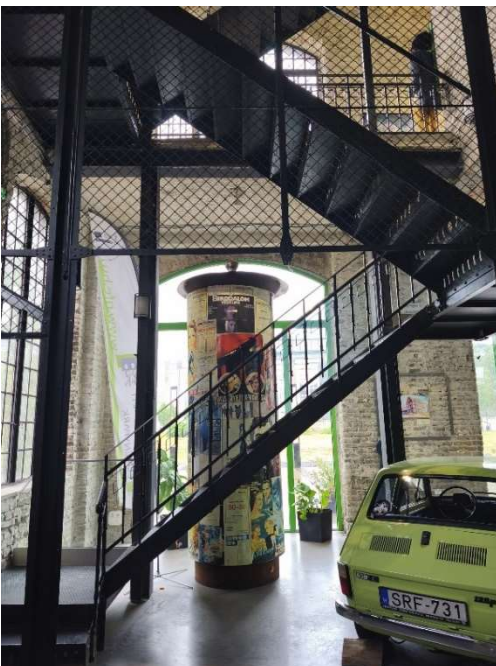
Digitális Erőmű építészeti megoldásai (fotó: Juhász Emese)

A harmadik helyszín a korábbi Fűvógépház volt, amely ma filmtörténeti élményparkként és látványfilmtárként működik. Itt a látogatók egy tízállomásos interaktív túrán keresztül megismerhetik a filmkészítés lépéseit, a forgatókönyvírástól a vágásig.

A terek kialakításánál fontos szerepet kaptak a formai arányok és színhasználat. Az új elemekre a filmiparban használt greenbox zöldje utal. A kivitelezés során szempont volt a költséghatékonyság is, amit kreatív belsőépítészeti megoldásokkal sikerült elérni. A régi ipari elemeket modern installációk egészítik ki, így hozva létre a „új-régi” hangulatot.

Az épület használata során kisebb funkcióváltások történtek. Eredeti elképzelés szerint helyet kapott kiállítótér, látványtár, irodák, kis vetítőterem, fogadóter és a vizesblokk. A raktárt egy hosszú, négyzetes térben rendezték be, ahol egy kétkarú rámpa vezet végig a látogatókat.

A tervezési program részeként kérés volt a kiállítási tér biztosítása is. Ezt úgy sikerült megvalósítani, hogy a látványraktár – zöld dobozok formájában, a nyílászárók méretében – túlcsoportult, túlterjeszkedett az épület eredeti keretein, ezáltal izgalmas, játékos homlokzatot eredményezve. A fűvógépház mesélő homlokzata nemcsak az épület történetét, hanem annak új funkcióit is értelmezi.

Látványraktár épülete (fotó: Juhász Emese)

A negyedik helyszín a Nagycsarnok volt. Az egykori ipari létesítmény 2005-ben bontásra ítéltetett, azonban Csontos Györgyi közbenjárásának köszönhetően megmenekült. Azóta érték- és állagvédelmet kapott. Bár a csarnok ma már csak torzóként áll, mégis fontos építészeti értéket képvisel. Ma koncerteknek szokott helyet adni. Hosszabb távon akár újrahasznosításra is sor kerülhet.

Nagycsarnok (fotó: Juhász Emese)

A program zárásaként Hollókő következett, Magyarország második világörökségi helyszíne. Az autentikusan megőrzött falu nemcsak népi építészeti értékei miatt különleges, hanem azért is, mert sikerült élő közösségként fennmaradnia, így a látogatók nemcsak egy „múzeumfaluvál”, hanem egy élő hagyományt őrző közösséggel találkozhatnak.

Hollókő (fotó: Juhász Emese)

Juhász Emese

Szakmai kirándulás Dél-Dunántúlra

Csoportunk kirándulása a népi építészetre fókuszált, de a nap első felében más témájú jelentős műemlékeket is útba ejtettünk.

A délelőtti első megállója a nemrég felújított *dégi Festetics kastély* volt. Mivel a kastély nyitása előtt érkezünk, először a kastély angol parkját jártuk be *Vukosavljev Zorán* túravezetésével, megfigyelve az idei nyári egyetem központi kérdését, a műemlék és a környezete viszonyát. A reggeli pára és az esős időjárás kifejezetten illett az angol park hangulatához és festői atmoszférát kölcsönzött a kastély kifinomult, Pollack Mihály által tervezett kora klasszicista épületének.

A kastély park felőli főhomlokzata (felül), a kastély díszterme (alul balra) és a parkban elhelyezkedő Hollandi ház (alul jobbra) (fotó: Dzsacsóvszki Helka)

Ezután a *simontornyai vár* körüljárva majd belülről is megtekintve beszéltünk a műemlékhelyreállítás elveiről. A *Horler Miklós* vezetésével készült, mai napig példaértékű helyreállítás alapvető szándéka volt, hogy a falakról, ablakokról, belső terekről és külső formákról leolvashatóak legyenek a vár közel hétszáz éves történetének eseményei és különböző korszakai a teljesség igénye nélkül, a maguk töredékes voltában. A Velencei Karta szellemében készült gondolatindító kiegészítések világosan megkülönböztethetők az eredeti részekről és a hozzáadások, mint például a lovagterem maradványait is őrző kőtár védőépülete, az 1960-as, 1970-es évek kortárs modern nyelvén készültek.

A simontornyai vár ÉNY felől (balra) és a kőtár modern épületének bejárata (jobbra) (fotó: Dzsacsovszki Helka)

A keszőhidegkúti Fachwerk ház korábbi (balra) és jelenlegi állapota (jobbra) (fotó: Dzsacsovszki Helka)

A nap második felében a népi építészet került középpontba. Keszőhidegkúton a település legöregebb, Fachwerk lakóházát mutatta be *Dobosyné Antal Anna* és a jelenlegi tulajdonos, *Bodó Katalin* nekünk. A XVIII. században betelepített németek egyik gazdag családjának háza a homlokzati gerendarácsozatán kívül különösen jelentős az utca felőli szobában talált vallásos témájú falfelirata miatt. A házigazda házi szörppel és kenyérlángossal várt minket, amiken keresztül a vidéki vendéglátás kedves bőségét is megtapasztaltuk, még teljesebbé téve így ezt a látogatást.

Jellegzetes helyreállított lakóépület (balra) és egy áthelyezett, korai német telepes ház (jobbra) Závodon (fotó: Dzsacsovski Helka)

Ezután *Závodra* való megérkezésünk is frissítővel köszöntött minket, és *Szász Gábor* főépítésszel tekintettük meg a falu több díjjal kitüntetett építészeti értékmegőrző munkájának eredményeit. Az helyi védelem alatt álló egységes utcakép, az épületek díszes részletei, mint például az egyedi bádogosmunkák és színes faragott oszlopok, és az, hogy a helyreállított lakóépületek továbbra is betöltik eredeti funkcióikat, mind-mind hozzájárulnak a hiteles településkarakterhez. Az egyik felújított házban ismét bőségesen megvendégelt minket. A választékos szendvicsek és friss gyümölcsök mellé helyi bort és pálinkát is fogyaszthattunk. Igazán otthonias, kényelmes környezetben vártuk, hogy csendesüljön a zuhogó eső, ami pont nem kapott el minket a séta alatt.

Az evangélikus templom (balra) és egy szépen helyreállított ház (jobbra) Murgán (fotó: Dzsacsovski Helka)

A mi kirándulásunknak volt a legtöbb megállója, és ahogy az ilyen esetben gyakran lenni szokott, a részletesen lebontott menetrendet és eltervezett időpontokat nem tudtuk tartani – az épületek iránti nagy érdeklődés, az utak minőségének és méretének helyeken nem ideális volta a buszunk számára, és a kedves, több alkalommal váratlan vendéglátás, amit illetlen lett volna visszautasítani, majd kétórás késésbe adódott össze a délutánra. Emiatt *Murgán* nem találkoztunk már a polgármester asszonnyal, és *Dobosyné Antal Anna* és *Vukoszávlyev Zorán* vezetésével tekintettük meg az országos védetség alatt álló evangélikus templomot, valamint sétáltuk körbe az alig ötven fő által lakott települést, ami a csoportunk műhelymunkájának fókusza volt.

Györkönyi pincefalú (fotó: Dzsacsovszki Helka)

Legvégül *Györköny* felé vettük utunkat és kiadós vacsora után *Braun Zoltán* mesélt nekünk a *györkönyi pincefalu* történetéről és a polgármesterként végzett példaadó műemlékgondozó munkájáról. Az este zárásaként a Braun-Bósz Pincészet borait kóstoltuk meg és jártuk körbe a karakteres prэшáz pincerendszerét. Röviden éjfél előtt érkeztünk vissza Budapestre egy élményekkel teli nap után, amely során résztvevők sok inspirációval gazdagodtak a másnapi műhelymunkához.

Dzsacsovszki Helka

Lánszki Regő államtitkár beszéde a Kulturális Örökség Napjai nyitórendezvényén 2025. szeptember 19., Esztergom

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Amikor Esztergomba járunk, érezzük, tudjuk, hogy a magyar államiság és kultúra legősbibb forrásvidékén vagyunk. Olyan helyen, ahol a történelem nem csupán könyvek lapjain él, hanem kőben, térben, fényben és hangban: a harangok zúgásában, a Duna tükrében, a Bazilika kupolájának árnyékában. Ezért méltó, hogy a Kulturális Örökség Napjainak megnyitója ma itt van. Ez az a pont, ahol a múlt nem mögöttünk, hanem bennünk van.

Hiszem, hogy nemcsak a sejtjeinkben hordozzuk örökségünket: a tudatunk, a döntéseink és a tetteink gyökere a kultúra. Örökségünk egyszerre kincs és parancs. Ajándék, amelyért hálával tartozunk, és felhatalmazás, amely felelősséggel jár. Nem csupán megőriznünk kell, hanem lakható jelent és méltó jövőt építeni belőle – a következő nemzedékek számára.

Esztergom erre tanít minket. Ez a város újra fejlődik, méltón ezeréves történelméhez: a műemléki szempontok szerint megújuló belváros, az új Duna-híd és az új kórház mind azt üzenik, hogy a múlt értékeiből erőt merítve a jelen gondjaira adunk korszerű, felelős válaszokat.

És itt magasodik fölénk a Bazilika, amelynek felújítása a befejezéséhez közeledik. Ez a templom különleges: nemcsak a megjelenése, hanem a szerepe is sokkal több annál, mint bármely más magyar templomé. Szent István székhelyén áll; innen indult a kereszténység hazai megszervezése, innen indult a magyar állam és innen indult lényegében a magyar kultúra.

Lánszki Regő Államtitkár a rendezvényen (fotó: Bélavári Krisztina, ÉKM)

Egy templom, amely nemcsak a kapuján belépve varázsol el, hanem igazodási pont is, iránytű – itthonról és a határon túlról egyaránt. Kupolája nemcsak Esztergomból látszik: irányt és tartást ad. Bizonyítja, hogy vannak stabil, megkérdőjelezhetetlen jelek, amelyek földrajzi távlatokban, évtizedek sodrásában és a várható viharok között is mindig megmaradnak. Amikor építették, az ország közepén állt, pár évtized múlva már a határra került, de ugyanúgy kisugárzó jel maradt: korábban a központé, az ezeréves magyar kereszténységé, később pedig az elszakított nemzetrészeknek is azt üzenve – ha határt is húztak közöttük, ha a hegyen a kupolát és rajta a keresztet látjátok, tudjátok: hozzánk tartoztok.

A felújítása – az állványok, a restaurátori műhelyek, a mérnökök és művészettörténészek közös munkája – látványos példázata annak, hogyan találkozik a tudomány, a technika és a művészet az örökség szolgálatában. A kő anatómiáját ismerő kőműves keze, a régi festmények titkát feltáró restaurátor szeme, a statika törvényeit alkalmazó mérnök gondossága és a liturgia rendjét tisztelő alázat együtt teszi lehetővé, hogy a Bazilika ne csak múltbeli emlék, hanem jövőnek szóló üzenet legyen.

Ez az üzenet pedig arról szól, hogy a kulturális örökség nem egyszerűen megőrzendő tárgyhalmaz, hanem erkölcsi tér: benne tanuljuk meg a tartást, azt, hogy kik vagyunk, mi dolgunk van a világban. A nemzeti elkötelezettség nem harsány jelszó, hanem csendes hűség a feladathoz: ahhoz, hogy a ránk bízott értéket úgy adjuk tovább, hogy közben hozzá is tesszük a magunk méltó teljesítményét.

Most hétvégén a Kulturális Örökség Napjai ismét megnyitja a kapukat. Nem egyszerű rendezvény ez, hanem országos ünnep, amelynek lényege, hogy bepillantathatunk oda, ahová az év más napjain nem juthatunk be. Olyan épületek, templomok, középületek, titkos lépcsők és rejtett udvarok tárulnak fel, amelyek eddig csak kívülről köszöntöttek minket. Most beléphetünk, sétálhatunk bennük, végighallgathatjuk történeteiket, megérezhetjük a falak lélegzetét.

Az Építési és Közlekedési Minisztérium és az ICOMOS közös szervezésében megvalósuló rendezvény idén az „Örökség és építészet: ablak a múltba, ajtó a jövőre” mottót viseli. És valóban: minden megnyíló kapu egyszerre vezet vissza a múltunkhoz és nyit átjárót a jövőnk felé. Országszerte közel kétszáz helyszínen, csaknem ötszáz program várja a látogatókat – de ezek a számok önmagukban keveset mondanak. A lényeg, hogy minden egyes helyszínen, minden egyes séta, minden egyes tárlatvezetés egy új beszélgetés kezdete: a hellyel, a közösséggel, önmagunkkal.

A Kulturális Örökség Napjai európai történet is: 1984-ben indult Franciaországból azzal a céllal, hogy a jelentős történelmi és építészeti értéket képviselő műemlékek megnyissák kapuikat. Mára páneurópai mozgalom lett, amely hangsúlyozza: kulturális örökségünk megőrzése közös felelősség. Magyarország 1999-ben csatlakozott a programhoz, és azóta évről évre bizonyítjuk, hogy a műemléket nem elzárni kell, hanem megtölteni élettel.

Ezek az épületek – kevés kivételtől eltekintve – nem múzeumnak épültek. Nem önmagukért, hanem azért, hogy teret adjanak a kor igényeinek a legjobb építészeti, művészeti és anyaghasználati tudás alapján. Így kell nekünk is hozzáállnunk! Ezt szolgálja a Kulturális Örökség Napjai rendezvénysorozat.

Amikor belépünk ezekbe a különleges épületekbe, nemcsak falakat és köveket látunk – hanem történeteket, emberi sorsokat és közösségeket, amelyek a magyar identitás részei. Olyan erőforrások ezek, amelyekből erőt, kreativitást és hitet meríthetünk a jövő Magyarországnak formálásához. Ehhez azonban az kell, hogy ne zárványok legyenek, hanem életünk részei.

A Bazilika kupolája évtizedek viharai közt is iránytű maradt. Nekünk az a dolgunk, hogy a saját korunkban mi is iránytűvé tegyük a jó döntéseket: a közpénz felelős felhasználását, a minőséget követelő közbeszerzéseket, a táj és a város tiszteletét, a hagyomány korszerű értelmezését. Mert az örökség őrzése nem nosztalgia, hanem jövőépítés. Nem elég szeretni, érteni is kell; nem elég érteni, tenni is kell.

Hölgyeim és Uraim!

Ma Esztergomban nemcsak egy országos rendezvénysorozatot nyitunk meg. Ma megnyitjuk a figyelmünket. Megnyitjuk a párbeszédet múlt és jelen között. Megnyitjuk a kapukat a gyermekeink előtt, hogy legyen hol tanulniuk a tartásról és a hűségről. És megnyitjuk a szívünket, hogy észrevegyük: a kövek mögött emberek voltak és vannak – mesterek és tanítványok, hívők és kétkedők, urak és szolgák, katonák és gyógyítók, papok és háziasszonyok, építők és őrzők –, akik mind hozzátettek egy darabot ahhoz, amit ma Magyarországnak hívunk.

Kérem Önöket, járják végig a megnyíló tereket, kérdezzenek, csodálkozzanak, vitatkozzanak, és vigyék haza azt az élményt, hogy a kulturális örökségünk nem valahol „kint” van, hanem itt: a közös tudatunkban és a mindennapi döntéseinkben. Így lesz belőle nemzeti elkötelezettség, közösségi felelősség és – legfőképpen – otthon.

Lánszki Regő Államtitkár beszéde és a résztvevők a rendezvényen (fotó: Bélavári Krisztina, ÉKM)

Köszöntő a 2025-ös Kulturális Örökség Napjai elé

Veöreös András, az ICOMOS elnöke a rendezvényen (fotó: Bélavári Krisztina, ÉKM)

A Kulturális Örökség Napjainak története 1984-ig vezethető vissza, ekkor rendezték Franciaországban a történeti műemlékek nyílt napját abból a célból, hogy zárt műemlékek nyissák meg kapukat a látogatók előtt. A következő évben az európai kulturális miniszterek granadai tanácskozásán határozták el, hogy a rendezvényt nemzetközi szintre emelik és 1987-ben meg is rendezték az első Nyitott kapuk napja rendezvényt. 1991-től a rendezvény az Európai Örökség Napok nevet kapta. Azóta a központi témát nemzetközi koordinációs csoport határozza meg, az egyes országokban a koordinációt jellemzően a kulturális tárca vezeti, munkáját a helytörténet, a műemlékvédelem, vagy éppen az építészet területén dolgozó civilek sokasága segíti. Ma mintegy ötven ország vesz részt a programban, a résztvevők túlmutatnak az Európai Unió határain. A rendezvényre mindig szeptemberben kerül sor, Magyarországon a hónap harmadik hétvégéje a kiválasztott időpont.

Magyarország 1999-ben csatlakozott a rendezvénysorozathoz, amikor az akkori szakmai irányító, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma felkérte az Országos Műemlékvédelmi Hivatal civil kapcsolatokért felelős főosztályát a rendezvény hazai összefogására.

Az eredetileg kitűzött cél, az egyébként a nagyközönség előtt zárva tartó műemlék épületek ingyenes megnyitása alapvetően azóta sem változott, de kiegészült további célokkal, mint a figyelem felkeltése az értékek iránt, a veszélyeztetett műemlékek megismertetése, fontos szerepet kap a műemlékvédelem – régészet – műtárgyvédelem területén működő kulturális intézmények bemutatkozása. Végző célként a műemlékvédelem alapvető értelmét, a múlt értékeinek megismertetésén keresztül azok védelmét elősegítő társadalmi gondolkodást, és ezáltal az európai, illetve a nemzeti társadalom identitásának megerősödését jelölhetjük meg.

2025-ben érdemes elgondolkodnunk azon, hogy vajon van-e igény a társadalomban ilyen jellegű rendezvényekre? A hasonló, részben a Kulturális örökség Napjaiból kinőtt események, mint a Múzeumok éjszakája, az Építészet éjszakája, az Ars Sacra fesztivál, a Templomok éjszakája vagy a kutatók éjszakája

– és ezek népszerűsége azt mutatja, hogy az emberek egy része kíváncsi a műemléki értékekre, az izgalmas épületekre, épületrészekre, a kulturális különlegességekre. A másik oldalon ugyanakkor, ha belegondolunk, az ötven évvel ezelőtti útikönyvek gyakorlatilag műemlékjegyzékek voltak, ma az utazási célok között sokszor a helyi műemlékektől független élmények, gasztronómiai célpontok szerepelnek, a műemlékeknek a klasszikus értelemben vett megismerése gyakorlatilag megszűnt, mint utazási cél.

És a XXI. század elején kérdésessé válik az identitás fontossága is. Akár nemzeti, akár nyelvi, akár családi identitásról beszélünk, ennek lélektani szerepe egyre csökken, ami felveti a műemlékvédelem fontosságának, egyáltalán szükségességének kérdését is.

Mindezek ellenére – vagy éppen ezért – a Kulturális Örökség Napjai rendezvény ma is ünnep. Ünnep a szakma számára, akik közvetlenül mesélhetik el az érdeklődőknek a kutatási eredményeiket, vagy mondhatják el, hogy miért jobb megoldás egy-egy régi ablak megőrzése annak cseréje helyett. Ünnep a civilek számára, akik büszkén mutathatják be a rájuk bízott kincseket, különösen, ha a megőrzéshez áldozatos munkájukkal járultak hozzá. És természetesen ünnep a közönség számára, akik bejuthatnak soha nem látott helyekre, különleges történeteket hallgathatnak meg, és a sokszor valódi tartalom nélküli turistacsalogató szlogenek helyett érdemi információkkal gazdagodhatnak egy-egy helyszínen.

A Kulturális Örökség Napjai mottója idén az Ablak a múltba – ajtó a jövőre gondolat. Ablak és ajtó – két olyan épületszerkezet, mellyel az épület kommunikál a külvilággal. Az ajtón megyünk be, az ablakon nézünk ki – ezek segítségével tartjuk fenn a kapcsolatot a környezettel.

Az ablak és az ajtó ugyanakkor szimbolikusan is kifejezi a műemlékek szerepét abban, hogy összekapcsolják a múltat a jelenen keresztül a jövővel, rámutatva ezzel a rendezvény értelmére: a műemlékeink a múltunk tárgyi bizonyítékai, legfontosabb történelmi dokumentumaink, melyeket egyúttal épületként, funkcionálisan is használnunk kell és műszaki értelemben is fenn kell tudnunk tartani őket. Széchenyi István gondolatát felidézve mondhatjuk, hogy a ha nem ismerjük a múltunkat, akkor nem lesz jövőnk sem.

2025-ben Magyarországon több, mint 500 helyszín várja az érdeklődőket, közülük mintegy ötven kizárólag ezen a hétvégén nyílik meg a látogatók előtt. Ezek között vannak a teljes hétvégén nyitva tartó épületek, vannak csak az egyik napon, vagy csak bizonyos időszakban látogatható helyek, de vannak vezetett séták, épületbejárások is. Egy biztos: a vendégek mindenhol lelkes házigazdákkal és szakszerű vezetéssel fognak találkozni.

Szervezői oldalon nagy kihívást jelent, hogy minél több helyszínt tudjunk bevonni, minél több műemléktulajdonos váljon műemlékének valódi gazdájává és akarja megmutatni értékeit a nagyközönség számára. Nyilvánvaló, hogy ehhez áldozatot kell hozni, az épületbemutató előkészítése, a felkészülés és maga a hétvégi jelenlét a társadalom érdekében kifejtett önkéntes tevékenység, melyért a szervezők csupán az elégedett látogatók kedves köszönését kapja viszonzásul. Ezt kiegészítendő, de a tapasztalatok megbeszélését is szolgáló kétnapos záró konferenciára várja az ICOMOS az önkénteseket, melyre idén a Kulturális Örökség Napjait követő hétvégén Vácott kerül sor.

Ezen a helyen is illik köszönetet mondani mindazoknak, akik nélkül a rendezvény nem tudna létrejönni. Köszönet az Építési és Közlekedési Minisztériumnak, hogy felkarolja a rendezvényt, köszönet az ICOMOS titkárságának a résztvevő önkéntesek koordinálásának hatalmas munkájáért és a kapcsolódó rendezvények megszervezéséért, az Állambiztonsági Levéltárnak és az Esztergomi Főegyházmegyének a sajtótájékoztató és a megnyitó ünnepség befogadásáért, de legnagyobb köszönet azokat az önkénteseket illeti, akik megnyitják épületeiket a közönség előtt és mosolyogva várják a vendégeket.

Veöreös András

ICOMOS fiatalok Esztergomban

Megkoronázták. Megalapították. Felszentelték. Oltárt emeltek. Leégett. Újjáépítették. Átépítették. Újraszentelték. Megszállták. Elbontották. Ezekkel a szavakkal írhatnánk le a Várhegy Nagyasszonyának prológusát és még így is csak 1761-ben járunk. A "valódi történet" 1820-ban kezdődött. Kühnel Pál és Pack János tervezőpáros megbízását mindössze két évvel már az alapkövetel követte. 60 év, négy érsek és megannyi szakember munkájának köszönhetően, de napjainkig is a Nagyboldogasszony és Szent Adalbert Főszékesegyház impozáns épülete magasodik Esztergom városa és a Duna kanyarulata fölél. A bazilika krónikájába 2018-cal újabb bekezdést nyitottak, mikor megkezdődtek az épületegyüttes széles körű felújítási munkálatai. A mindmáig kitartó többlépcsős folyamat magába foglalta többek között a kupola külső és belső rekonstrukcióját, az orgona restaurálását és új turisztikai funkcióval kiegészülő helyiségek kialakítását.

Idén a Kulturális Örökség Napjai rendezvénysorozat megnyitójára ebben az immáron több mint 200 éves épületben került sor. A rendezvény első épületbejárását a nyitóbeszédék előzték meg, melyeknek a székesegyház egyik új köntösbe öltöztetett helyisége, a kávézóként és kiállító térként is funkcionáló panoráma terem biztosított helyszínt. A kortárs berendezéssel kialakított belső tér egyik talán legmeghatározóbb eleme a félkör íves ablak, amely révén Dunára néző kilátást is kaphatunk a kávénk mellé. A megnyitó során Lánszki Regő építészetért felelős államtitkár, Veöreös András az ICOMOS MNB elnöke, Zsemberi Ákos Esztergom város főépítésze és Baranyainé Kontsek Ildikó a Keresztény Múzeum igazgatója köszöntötte a jelenlevőket. A köszöntők után információt kaptunk a Kulturális Örökség Napjai és az Esztergomi Bazilika múltjáról, illetve a jelenleg is folyó munkálatokról egyaránt. Az előadásokat mintegy kiegészítendő a publikumot a restaurálási folyamatokról és a kupola keresztjében talált időkapszula felnyitásáról szóló kiállítás gyűjteménye vette körül. A táblók fölött légi videófelvételen nézhettük végig, amint az egyik harangtorony kupoláját leemelik helyéről, majd az épületrész lefedése újra teljessé válik.

Panoráma terem és kávézó (fotó: Ferenczy Boglárka)

A program azonban korántsem ért itt véget. Az előadó térből útnak indultunk a kijelölt helyszínekre. Az első megálló a szentély volt. Amennyire összetett és gazdagon díszített a főoltár, éppen annyira egyszerű és letisztult az új szembemiséző oltár és az ambó. A fehér kő elemeknek szép keretet adtak a két oldalt húzódó gazdagon faragott stallumok, melyeknek vonalát a jelenlegi liturgiarendhez igazodva határozták meg. A szentély látványnak egyik jelenleg legmeghatározóbb eleme mégis az a négyezeti teret körbe ölelő állványrengeteg volt amely túránk következő állomását is jelentette. Az oldalsó homlokzat mellett húzódó ideiglenes szerkezeten jutottunk fel a mellékhajó zárópárkányának szintjére, majd a templomot bevilágító - a panoráma teremével azonos - boltíves ablakon át jutottunk a belső térbe. Az "bejárat" melletti boltíveken még lehetőségünk volt megtekinteni a nyitóelőadáson említett munkafolyamatok fázisait. A restaurálás elhúzódásának egyik oka, hogy a kupola terheit hordó szerkezeteken repedéseket találtak. A téglafalazatok megerősítésért kiáltottak, amelyet a szakemberek egy, az épület helyzetének megfelelő falvarrási technikával oldottak meg. Az újrakészített, vakolásra-festésre váró díszítő profilok mellett sétálva sokan azt hiszem fel sem fogtuk milyen magasságokban jártunk. A következő szinteken azonban feljutottunk az állványzat tetejére. A Várhegy Nagyasszonyának koronája alatt sétálva megrendítőek lettek a belső terek méretei és elgondolkozott az ember meddig tart az egészséges félelem és honnan indul a tériszony. A munkálatok alatt álló elemeket felváltották a készre festett, aranyozott felületek. A korona alatti sétaút azonban nem csak képletesen érthető, a legfelső munkaszint a kupola alsó pereme, az "ASSUMPTA EST MARIA IN COLEUM GAUDENT ANGELI" Felirat és az abba illesztett aranyozott, festett korona alatti vezetett. A gyúrt műmárvány felületek szépen kiemelték a restaurált és a tanúfelületként meghagyott színek közötti különbséget. A kupola pereme alól egységben is látható volt a padlóburkolat csillagot formázó mintája. Kísérőnk, H. Kolláth Mária elmondása alapján tudjuk, hogy a kupola feltárása közben megtalálták a korábbi festést, melyben a kék volt az uralkodó szín és a mai díszítmény alatt még felfedezhető a padló kövezetének mintegy tükröt állító csillag minta is. Lefelé haladva megálltunk a szentélyt és a főhajót elválasztó boltív alatt. A cselegelyen a négy egyházagya egyikének több állványszintet átívelő alakja nézett el fejünk felett. A festett alakot több ízben is érintette helyreállítási munka. Egyes részei, a képet hordó vakolattal együtt kerültek leemelésre, hogy a szakemberek hozzáférhessenek a mögötte húzódó téglafalazathoz. Ezeket az elemeket később egyben ragasztották vissza a helyükre. A festmény és az őt körülvevő szintén festett mozaikok sérült felületei restaurátori munka révén nyerték vissza színeiket. A magaslati szintekről való távozáskor ismét szemügyre vehettük a készülő stukkókat. Az eredeti díszítményeket szalmakévéssé kikönnnyítéssel készítették el, az új elemeknél azonban az erősebb rögzítését részesítették előnyben a szakemberek.

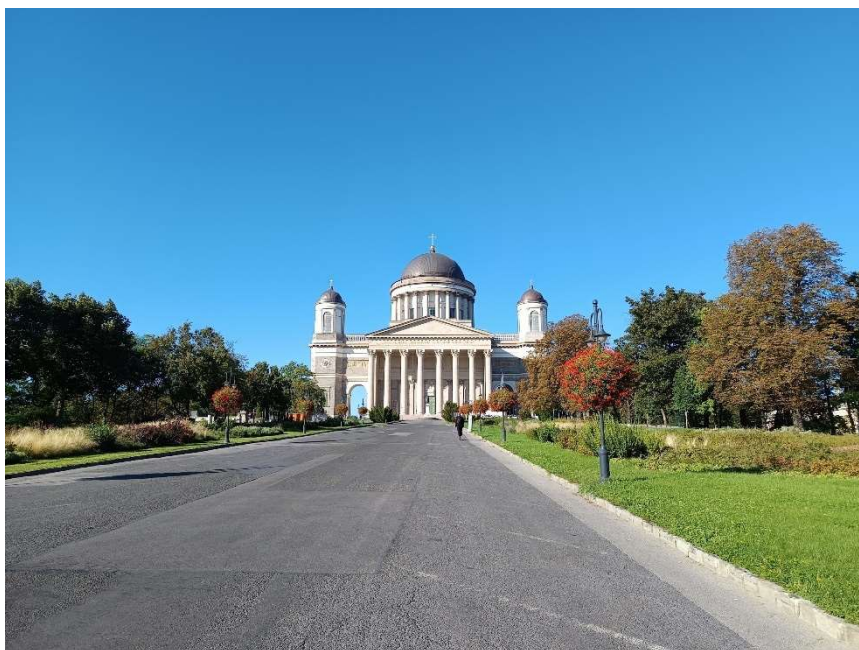
Kupola és állványrengeteg (fotó: Ferenczy Boglárka)

A következő állomásunk az orgonakarzat volt. A látogatásunk idején az orgonaház még nyitva állt, így lehetőségünk volt mintegy "belépni az ajtaján". A hangszer méretei már önmagában is lenyűgözőek. Nem csoda tehát, hogy fejtörést okozott a szakemberek számára, hogy a mozgatása vagy a helyben restaurálás lenne a megfelelőbb megoldás. A bővítés szintén új megoldásokat hívott életre. A több síp, nagyobb teret kívánt, így a díszlet előrébb került a karzaton, ami a ház és a tartószerkezet megerősítésének szükségét vonta maga után. Az átalakítás során hozzáférhető lett az orgona mögötti falfelület és az a fölött elhelyezkedő óra is. A munkálatok során előkerült egy eddig nem ismert freskó, amely két alakot ábrázolt, továbbá az órát takaró doboz mögött felfedezték a korábbi kék színű alapot és a festett díszítést.

Ezután rátértünk a tervezett látogatói útvonalra. A bejárás során még üres terek különböző funkciókkal lesznek ellátva: jegypénztár, ruhatár, kiállítóterek. A későbbi szerepeknek még csupán kezdetleges jeleit láttuk. A boltívek mögé szorult vagy reprezentatív funkciókat betöltő terek falai mögött megbúvó kis helyiségek érdekes térélményt okoznak. Alaprajzi méreteik és belmagasságuk változatos, ablakaik hol kicsik, hol nagyok, tereik mégis világosak. A beépített bútorok mindenütt egységes képet mutatnak: anyagában majd mindenütt visszaköszön az oltár fehér köve. A lépcső és térsorok mentén jutottunk az óraszobába, ahol a program idején a kupola keresztje volt kiterítve a földön. A tervek szerint a kereszt a későbbiekben is ezen a helyen lesz megtalálható egy, az épület méreteinek szemléltetését célzó kiállítás keretein belül. A térben kapott helyet az egykori óraszerkezet is. A megannyi fogaskerékből álló gépezet már nem működik, azonban a pódiumot és a rajta álló óraházat meghagyták eredeti helyén. Az óraszerkezet szobájának története ismét érdekes. A szoba falai ma fehérre vakoltak, azonban a záróréteg alatt megtalálhatóak a munkás-, huszár- és más ember figurák, mint korabeli "graffitik". Hasonló alkotás volt látható az óraszobával szemközt álló térben is, azonban a falfelület a székesegyház

egy ábrázolását hordozta. Innen vezetett egy keskeny csigalépcső a tornyot és a templomhajókat összekötő baluszterekkel díszített hídhoz és a harangokhoz.

A szabad ég alá kiérve elénk tárult a kávézó panorámájával vetekedő kilátás. A folyó kékjéhez a város fölé magasodó izzó rézkupola látványa társult. Felmerülhet a kérdés, vajon a helyreállítás során miért nem patinázták újra a felületet? A válasz már-már klisés: az idő hagyta nyomokat a modern technika adta patina sem tudja mímelni. Kísérőnk elmondása alapján ez a folyamat megközelítőleg 60 évet fog felölelni. Először majd csak zöldes-feketés csíkok jelennek meg a felületen, ahol megfogják majd az időjárás okozta kisebb patakok, később eléri azt az egységes zöld felületet, amelyet oly sokáig láthatott a város. A megújult kő és fém elemek csodálásából a harangok zúgása zökkentett ki minket. A hívó szóra beléptünk a harangtorony ajtaján. A téglafalazatba masszív keresztmetszetű acél gerendákat ágyaztak, amelyek a harangok és a dúc súlyát hivatottak hordani. A torony és egyedi tartozékainak felújítása szintén egyedi kihívásokkal járt. A toronysisakot leemelték, a harangokat kifaragták, a harangdúcot – részben az eredeti faanyag felhasználásával – újraserkesztették, majd a kibővült számú harangokkal együtt visszaemelték eredeti, már megerősített helyükre. A dúc egyik érdekessége a rögzítéstechnika: a fa gerendák illesztését egyedi fém csapokkal oldották meg, amelyek lehetővé teszik a későbbi korrekciót. Tovább komplikálta a dolgot, hogy az egyik harang elérte a fent említett rögzítést a kilengés alatt, így a dúc azon oldalára a többtől is eltérő csapok kialakítására volt szükség. A harangok – mint az már említésre került – újabb darabokkal bővültek, ezek között voltak, amelyek a meglévővel azonos korúak, a hiányzó hangokhoz, pedig újakat öntöttek. Az immáron ötödik harang egyike azonban javításra szorult. Sérüléseiből adódóan hegesztéses megoldásra volt szükség, amelynek nyomán a harang súlya megnőtt és az újbóli munkába állítást követően időnként kihagyott egy ütemet. A probléma természetesen már nem áll fent és mikor a szólam ismét felcsendült a fejünk felett a túránkat az ellenkező oldali torony irányába folytattuk. Az épületrész aljában a jövőbeni kávézó- és ajándékbolt helyiségek fogadtak minket. A viszonylag szűk, magas térben a korábbi látogatói helyszínekkel rokonságot mutató berendezés fogadott minket. Ebben a teremben a szükséges gépészet kialakítása és az akusztika jelentette a problémát. A tér ugyanis a galériás kialakítás és az akusztikai felületek megoldásai nélkül meglehetősen zajos, visszhangos lenne. Az utolsó megálló a nyugati kapu volt. A nyílászáró mintegy új elemként került az épületre, azonban a gondolata már feltételezhetően az építők fejében is megfogalmazódott. A nyitást főként a szükség hozta életre, kialakítása azonban egységet mutat a meglévő elemekkel, úgy gondolom szépen illeszkedik a képbe.

Nagyboldogasszony és Szent Adalbert Főszékesegyház (fotó: Ferenczy Boglárka)

A bejárás során számos részletet megismerhattunk a munkálatokról és bár a folyamatok még zajlanak, úgy hiszem a fentiekben elkezdett történetírás kiegészíthető a következőképpen: Megkoronázták. Megalapították. Felszentelték. Oltárt emeltek. Leégett. Újjáépítették. Átépítették. Újraszentelték. Megszállták. Elbontották. Újjáépítették. Felújították.

Ferenczy Boglárka

Magyar Malmok Napja 0.0

A Magyar Malmok Napja rendezvényre 2025. szeptember 26-án Pápateszéken került sor. A rendezvénynek a REFLEX Környezetvédő Egyesület kutatóbázisa adott otthont, a főszervező a Magyarország Természeti és Kulturális Örökségéért Alapítvány és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság volt.

A jelenlevők szándéknyilatkozatot fogalmaztak meg és írtak alá, hogy 2026-tól a Kulturális Örökség Napjaihoz csatlakozva megrendezik a Magyar Malmok Napját.

Kárpáti György, ICOMOS Példaadó műemlékgondozásért-díjjal kitüntetett malomtulajdonos előadása Pápateszéken, a nulladik malomnapon (kép: Veöreös András)

Felhívás!

Az ICOMOS Titkárságon várják azoknak a malomtulajdonosoknak az elérhetőségét, akik szívesen csatlakoznának a rendezvényhez!

Pápateszéri Nyilatkozat

Alulírott malomtulajdonosok – magánszemélyek, civil szervezetek, önkormányzatok, gazdasági társaságok és intézmények képviselői – kezdeményezzük a Magyar Malmok Napja megrendezését Magyarországon 2026-tól kezdődően, évente ismétlődően. A Magyar Malmok Napja minden évben szeptember harmadik hétvégéjén, a Kulturális Örökség Napjai rendezvény keretében kerül megrendezésre.

A Magyar Malmok Napja kezdeményezés célja, hogy a hazai malomtulajdonosok közötti szakmai és civil kapcsolatokat erősítse, lehetőséget biztosítson a folyamatos tapasztalatcserére és megismertesse a malmokban rejtőző kulturális, építészeti, malomtörténeti értékeket a nagyközönséggel. Ennek érdekében a Magyar Malmok Napja alkalmából a tulajdonosok megnyitják malmaik kapuját az érdeklődő közönség felé, a malmokban szakmai vezetéseket tartanak, hosszú távon hozzájárulva ezzel a magyarországi malomipari emlékek megőrzéséhez.

A kezdeményezés megvalósításához a Magyarországi Természeti és Kulturális Örökségért Alapítvány, valamint az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága nyújt szervezeti háttérrel.

Veöreös András

XXXII. Országos Műemléki Konferencia

2025. október 16-18., Budapest – Ják

A XXXII. Országos Műemléki Konferencia első napjának helyszíne a budapesti Benczúr Ház Rendezvényközpont volt. Az épület a budapesti neobarokk építészet egyik kiváló, példásan megőrzött enteriőrökkel rendelkező példája, mely méltó keretet adott a konferenciának. A biennális jelleggel megrendezésre kerülő konferencia programját az Építési és Közlekedési Minisztérium, az ICOMOS, a MÉM MDK, a Régi Épületek Kutatóinak Egyesülete és a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének szakemberei közösen állították össze.

A konferencia témája a Műemléki érték dokumentálásának korszerű eszközei volt. A dokumentálás magába foglalja az érték felismerését, annak rögzítését hagyományos vagy digitális módszerekkel, de része a megismerés is, célja pedig az értékek megőrzése. A konferencia előadásai több oldalról járték körbe a dokumentálás jelentőségét, szerepét, értékőrzésben betöltött szerepét.

Az előadások három tematikus blokkba rendeződtek.

Az első blokk az Alapvetések címet kapta. Ebben Herczeg Renáta A műemléki érték dokumentálásával kapcsolatos kormányzati célkitűzések című előadása nyitotta a sort. Ezt követte Hajdu- Nagy Gergely: Az E-örökség honlap című beszámolója. Entz Géza: A műemléki topográfia jelentősége címmel tartott előadást. Kovács Gergő A műemléki érték dokumentálása és a műemléki gyűjtemény gyarapodása a kezdetektől napjainkig címmel számolt be a MÉM MDK dokumentációs tevékenységéről. Haris Andrea: Mi történik az értékleltárba vett elemekkel a kivitelezés során? címmel világított rá a kutatási eredmények gyakorlati hasznosulásának hiányosságaira. Szakács Béla Zsolt: Kutatás és dokumentálás című előadása zárta az első blokkot.

A második előadáscsoport A dokumentálás különböző formáiról adott átfogó képet. Az előadásblokkban Visy Zsolt: Légifotózás és a régészet témájú előadása volt az első. Reisz T. Csaba: Műemlékek a kataszteri térképeken. A Négyzetkataszter lelőhely-adatbázis ismertetése címmel tartott előadást. Stibrányi Máté: Az "elpusztult" örökségi értékek földradaros vizsgálata címmel a talajradaros kutatás elképesztő eredményeit ismertette meg a közönséggel. Takács Katalin: Tájépítészeti alkotások, értékek dokumentálása és az iratmegőrzés címmel, Tóth J. Attila: A víz alatti kulturális örökség topográfiai kutatásának és dokumentálásának kihívásai és lehetőségei címmel adott elő. A szekciót Juhász Veronika: Műemléki érték települési szintű dokumentálása című, a fővárosi helyi építészeti értékvédelem eredményeit bemutató előadása zárta.

A harmadik csoportba A műemléki érték dokumentálásnak módszertana köré szerveződő beszámolók kerültek. Veöreös András: A hagyományos és az alakhű felmérési módszer előnyei és hátrányai című előadását Fülöpp Róbert: Alakhelyes 3D adatállomány jelentősége és lehetőségei a műemlékvédelemben című prezentációja követte. Hild-Csorba Bernadett: Hogy lesz a felmérési adathalmazból műszaki tervdokumentáció címmel osztotta meg gondolatait. Wierdl Zsuzsanna: Falképek kutatásának – dokumentálásának korszerű eszközei című előadása a restaurálás szakterületére kalauzolta el a közönséget. A nap zárásaként Meisster Emese: Történeti épületek számítógépes dokumentálási nehézségei című bemutatója hangzott el.

A konferencia második napján a jáki apátsági templom kutatását, dokumentálását és helyreállítását bemutató tanulmányi kirándulás töltötte ki. A templom kutatását és felújítását Sarkadi Márton építész és Papp Ildikó régész mutatták be. A nap különlegessége volt, hogy az OMK közönségével egy időben az ausztriai Bundesdenkmalamt küldöttsége is Jákon tett látogatást Christoph Bazil BDA elnök vezetésével.

A jáki szakmai tanulmányút bekerült a kormányhivatalokban az örökségvédelmi hatóságnál dolgozó műemléki szakügyintézők kötelező éves továbbképzési programjába is, ezért ezen a napon a konferencia résztvevőikhez számos műemléki szakügyintéző is csatlakozott. Elgondolkodtató ugyanakkor, hogy vajon mi az oka annak, hogy az első és a harmadik napon a hatóság képviselői nem voltak jelen? Vajon a kormányhivatalok nem engedték el a munkatársaikat, vagy a munkatársakban sem merült fel az igény, hogy részt vegyenek az ország egyik legrangosabb műemlékvédelmi konferenciáján?

A szombati napon az előadások a Magyar Építész Szövetség Ötpacsirta utcai székházának Kós Károly termében folytatódtak.

Az első előadó Balázs György volt, aki Malomszerkezetek dokumentálása manuális módszerekkel és a Magyar Malmok Napja kezdeményezés címmel tartott előadást. Pataky Rita és Egri Mátyás: Törökországi felmérések 2025-ben című beszámolójukban a műegyetemista hallgatók törökországi kutatásairól számoltak be. A Széchenyi István Egyetem joggyakorlatát Nagy Kristóf György mutatta be Élet az Életben - Az abásfalvi Horváth ház felmérési módszertana és beszámoló az első WGSZ nemzetközi Építőtáborról című előadásában. A hallgatók féléves feladatként egy közösségi csúrt terveztek, amit a nyári építőtábor keretében meg is valósítottak a Homoródmenti Abásfalván. Takáts Mór Bendegúz: A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Régészettudományi Intézetének műemléki dokumentációs programjai itthon és a Közel-Keleten címmel mutatta be az egyetem dokumentációs tevékenységét. A BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének fiatal kutatói közül Budaházi Fanni: Térszkennelésen alapuló geometriai vizsgálatok címmel, Jobbik Eszter pedig Hálóboltozatok geometriája a pontfelhő alapú kutatások fényében címmel tartott előadást.

Valamennyi előadás sokrétű, újszerű gondolatokkal gazdagította a jelenlevőket

A konferencián megfogalmazódott az ICOMOS Dokumentációs szakbizottság tevékenységének újraélesztése iránti igény.

A konferencia zárásaként a jelen levők kiáltványt fogalmaztak meg a műemléki érték dokumentálásával kapcsolatban.

Az Országos Műemléki Konferencia méltó helyszínen került megrendezésre (fotó: Veöreös András)

Veöreös András

Országos Műemléki Konferencia

Szakmai tanulmányút - Ják

Az Országos Műemléki Konferencia keretein belül 2025. október 17-én a műemlékvédők Jákra látogattak, hogy megismerjék a műemléki templom és környezetének revitalizációját. A hatósági munka kezdetén járva, még új műemlékvédőként vettem részt a programon, de annál többet tett hozzá a szakmai tudásomhoz és világlátásomhoz.

A templom története az 1200-as évekre nyúlik vissza, ezalatt több átépítésen, restauráláson is átesett. Jelenlegi formáját a XIX. század végén, Schulek Frigyes vezetésével végzett helyreállítás során nyerte el. Ekkor építették át többek között a tornyokat eredeti román kori formájukra, valamint a déli oldalhajót is.

Az OMK szakmai útja egyben Pro Bono képzési alkalom is volt (fotó: Szántó Julianna)

A délelőttöt a felújított templomkertben töltöttük, ahol Papp Ildikó régész ismertette a feltárások során megismert új adatokat és építéstörténeti maradványokat. A bejárást a déli oldal felőli kapuból kezdtük és haladtunk körbe a templom körül az egykori telek mentén kialakított útszakaszon. A restaurált déli kapun belépve a burkolat köveinek eltérő mérete utal az egykor a déli oldalhoz csatlakozó belső udvaros kolostorra. Ugyanilyen módon jelenik meg, a rendszerbe nem illő helyzetű sekrestye apszisának helye is, a füves területen megjelenő burkolati elemekkel. A régészeti feltárás nemcsak az egykori épületek helyét segítette megállapítani az alapozások alapján, hanem a domb temetőként való egykori használatát is alátámasztotta a feltárt sírok révén. A feltárt alaptestek alapján a kolostor udvarában valamilyen magasépítészeti elem is állt, a régész szerint valószínűsíthetően egy harangláb. Az

alapozások feltárása során azok összetételének különbsége is felfedezhető lett. Az északi oldalon nagyobb, míg a déli épületrész alatt maradék köveket alkalmaztak annak elkészítésére. A templomkertben elhelyezett három római kori gránitoszlop szemmel láthatóan idegen az adott környezetben; a történeti források és a régész elmondása szerint ezeknek sosem volt állandó helyük.

A templomtérbe beérve kaptunk tájékoztatást az ott történt munkálatokról is. A Schulek-féle századfordulós felújítás során elhelyezett padlóburkolatokat ideiglenesen eltávolították, így bukkantak rá a templom belsejében egy korábbi, kisebb háromhajós templom alapjaira. Emellett a belső feltárások alatt leltek rá a déli templomtorony alatt Jáki Nagy Márton sírjára is.

A résztvevők Papp Ildikó régész előadását hallgatják a templom belső teréről (fotó: Szántó Julianna)

A közeli étteremben lévő ebéd után tértünk vissza a templomhoz, ahol annak történetéről és a befejezett restaurálásokról Sarkadi Márton építész tartott előadást. Az ismertetés során megtudhattuk, hogy az épület többször is átépítésen esett át, ezek közül Schulek Frigyes munkája volt a legjelentősebb. A századfordulós felújítás és a mostani restaurálás egyaránt jól tükrözik az épület történetét: az épületszerkezetek különböző kialakítása és felületkezelése didaktikusan ábrázolja a korok közti eltéréseket. A befalazott nyílások, a déli oldalhajó régi fafödém gerendáinak körvonala, vagy a főhajóból egyszerre megpillantható oldalhajók teljesen eltérő boltozatrendszere bármiféle magyarázat nélkül is elmeséli az épület történeti sokféleségét. Ehhez már csak pluszt adott hozzá a restaurálásról és az ahhoz való hozzáállásról kapott előadás.

A látogatás során a templom és kertjének megismerése mellett lehetőségünk volt bemenni a tőle nyugatra elhelyezkedő Szent Jakab-kápolnába is, amely eredetileg Ják plébániatemplomaként szolgált.

Ablakából megpillantható a templom legdíszesebb része, az a bélétes kapuzat, amely restaurálásának engedélyezésére Sarkadi Márton elmondása szerint, Schulek Frigyesék gipszmásolatot készítettek, hogy azon prezentálják az elkészítendő változásokat. Ezen gipszmásolat sajnos a szomszédos, jelenleg kihasználatlan épület tetőterében került eltárolásra, amelynél féltő, hogy esetleges felújítása esetén bármi történhet vele, annak ellenére, hogy fontos történeti dokumentumaként szolgál az épületnek.

Összességében úgy gondolom, ahhoz, hogy a templom a magyarországi román kori építészet kiemelkedő műemléke a restaurálási munkálatok és azok eredménye is hozzáadott és biztosítja ennek fontosságát és méltóképpen kezeli azt. A jáki szakmai tanulmányút méltó keretet adott a műemléki szakügyintézők továbbképzéséhez.

Szakmai tanulmányút Jákon (fotó: Veöreös András)

Németh Zoé Viktória
műemléki szakügyintéző
Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kormányhivatal

Felhívás a műemlékekkel kapcsolatos gyűjtemények, az új, korszerű dokumentálási módszerek tárgyában

A **XXXII. Országos Műemléki Konferencia** résztvevői – a műemlékvédelem, s az örökségvédelem új dokumentációs, kutatási formáinak és az azokat segítő technikai módszerek elterjesztésének, megszokott gyakorlattá válásának előmozdítása érdekében ülésezve – áttekintették az új módszerekben rejlő lehetőségeket.

A résztvevők, megismerve a tudományos kutatás, és az azt segítő új technikai és egyéb módszerek látványos alakulását, megállapítják, hogy mindez új dimenziót teremt örökségi értékeink korábbi korszakainak pontosabb, hitelesebb megismerésére, az így megszerzett információk rögzítésére. Ezért felhívják a figyelmet az új kutatási módszerekre, és szorgalmazzák azok széleskörű alkalmazásának mielőbbi bevezetését. Ugyanakkor megállapítják-hangsúlyozzák azt is, hogy a legfejlettebb technikai megoldások sem helyettesíthetik a hagyományos szaktudást, hanem arra ráépülve teremtik meg a lehetőségét a történeti értékek még pontosabb és alaposabb kutatásának/megismerésének és hozzáférhetővé tételének a lehetőségét.

Tudatában annak, hogy az új vizsgálati lehetőségek, jellemzően roncsolásmentes módon, új eredményekkel gazdagítják ismereteinket, az információ szakszerű gyűjtése és rendszerezése, megfelelő gyűjteményekben való tárolása és közkinccsá / kutathatóvá tétele a későbbi kutatásoknak nyújt megalapozottabb és szélesebb körű megismerési lehetőséget. Az információ korszakában egyre több eredmény kerül napvilágra, ezek egy helyen való őrzése, kutathatósága a magyar műemlékvédelemnek, mint a nemzeti identitás letéteményesének, legfőbb érdeke.

A résztvevők kiemelten fontosnak tartanak minden törekvést, amely a korszerű adattárak, információk központok, gyűjtemények gyarapítását, gazdagítását szolgálja. Fontosnak tartják a MÉM-MDK munkáját, az információs bázisok, gyűjteményének a kezelését és törekvését annak minél szélesebb körű megismertetésére. Ugyancsak fontosnak tartják, ezért kezdeményezik, hogy a különböző helyeken, intézményekben különböző szempontok alapján gyűjtött információk elérhetősége hálózatban összekapcsolt módon biztosított legyen.

Nagy elismeréssel üdvözik a magyar műemléki topográfiai programnak az Építési és Közlekedési Minisztérium által - a MÉM MDK keretében - újraindított munkáját, amely egyedülálló lehetőséget kínál minden műemléki értéket hordozó magyarországi helyszín (épület, épületegyüttes stb.) adattárba való felvételére. Bízunk abban, hogy ez a munka belátható időn belül az egész ország területére kiterjedve megbízható, részletes, egyben átfogó képet biztosít hazánk műemléki értékeiről – a társadalom minden szegmense számára egyaránt – a legmagasabb szakmai színvonalon.

Az új módszerekben rejlő lehetőségek valóra váltását előmozdítandó,

a konferencia résztvevői mindezek alapján az alábbi ajánlásokat fogalmazzák meg:

- Mielőbb meg kell hozni azokat a döntéseket, és meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik a műemléki-örökségi területre vonatkozó valamennyi kutatási eredmény összegyűjtését, a különböző adattárak egymás számára biztosított elérhetőségét.
- A kutatások eredményeinek minél szélesebb körű rendezése, összegyűjtése érdekében a MÉM MDK, mint a magyar műemlékvédelem kitüntetett kutatási központja, gyűjteménykezelője, kapjon hozzáférést az ÉTDR felületen, hogy az elkészült építészettörténeti dokumentációkat,

értéktárakat, felméréseket, kutatási, dokumentumokat, építészeti-, régészeti-, szakági -, bármilyen restaurálási-, és egyéb dokumentumokat gyűjteményének gyarapítása érdekében letöltse és azt rendezze. E tekintetben is fontos az adatokat gyűjtő és kezelő intézmények hálózatos összekapcsolódásának a biztosítása!

- Biztosítani szükséges továbbá az információkat, adatokat hordozó (sok esetben önmagukban is értéket jelentő, pótolhatatlan) tárgyi dokumentumok restaurálását, állagvédelmét és biztonságos megőrzését.
- Az új módszerek segítségével megismerhetővé váltak eddig nem ismert, vagy nem azonosított föld- és víz alatti értékeink is. A jelenleg még csak esetlegesen szervezett földradaros vizsgálatok nem csak páratlan eredményekkel, új ismeretekkel gazdagították történelmünkéről szóló tudásunkat, hanem megmutatták ezen értékek veszélyeztetettségét és rohamos pusztulásukat is. Ennek a negatív jelenségnek a megállítása érdekében sürgősen szükséges kiemelt tematikus országos program meghirdetése az ország terepszint alatt lévő, jelenleg nagyrészt ismeretlen értékeinek meghatározására, lehatárolásra és jogi-, valamint fizikai védelme.
- Történeti épületeinkből származó, pontosan meghatározott és datált fa anyagmintákból összeállított gyűjtemény létrehozása szükséges történeti faanyagaink jobb kutathatósága, kormeghatározhatósága és azonosíthatósága érdekében.
- A műemlékek, örökségi értékek esetében az eredeti helyükön – különböző okok miatt - veszélyeztetett, vagy a helyszínen meg nem tartható anyagok, történeti szerkezetek (épületalkatrészek, anyagminták, ajtók, ablakok, fémszerkezetek, tapéták, faszerkezetek, kályhák, ...stb.) megmentése érdekében mielőbb szükséges olyan tároló kapacitás (bázis, tanulmányi raktár) létrehozása, ahol azok alkalmas és biztonságos körülmények között megőrizhetők, tárolhatók és bemutatathatók / kutathatók.
- A konferencia ösztönzi az műszaki-tervezést segítő szoftverek fejlesztőit, hogy a programok elemkészletét tegyék alkalmassá a történeti – jellemző módon szabálytalan geometriával rendelkező – épület és egyéb szerkezetek térbeli megjelenítésére.
- Műemléki kivitelezői minősítési rendszer felállítása szükséges műemléki értékeink szakszerű megőrzése érdekében! Védett épületeinkkel - és azok környezetével, illetve védett kertjeinkkel kapcsolatos mindenféle karbantartási és építési munkavégzést csak műemlékvédelemben jártas, minősített (és meghatározott időszakonként megújított minősítésű) kivitelező végezzen!
- Az építészettörténeti dokumentációban összegzett kutatások eredményeinek és az értéktárban foglaltak teljesülése érdekében kötelezővé kell tenni a kutatóval való rendszeres egyeztetést és együttműködést a tervezés és a kivitelezés folyamán is.
- A kutatónak az értékek megőrzésével kapcsolatos (azt tanúsító) véleményének a csatolása legyen szükséges, kötelező elem az építési tevékenység lezárásához, a használatbavételi bejelentéshez, illetve használatbavételi engedély kérelméhez.

Budapest-Ják, 2025. október 16-18.

az Országos Műemléki Konferencia résztvevői

III. Országos Ipartörténeti Konferencia, Győr

2025. október 21-én került sor a Győri Ipartörténeti Alapítvány és a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum szervezésében a III. Országos Ipartörténeti Konferenciára. A konferenciának a Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara győri székháza adott otthont.

A konferencia célja az ipartörténet tárgyi és szellemi örökségének bemutatása, az ipari örökség aktuális helyzetének ismertetése volt.

A résztvevőket Pintér Bence, Győr Megyei Jogú Város polgármestere köszöntötte, kiemelve, hogy az ipari város számára egyaránt rendkívül fontos az ipari örökség megőrzése és az örökségre épülő innovatív, modern ipari termelés adminisztratív feltételeinek biztosítása.

A délelőtti program levezető elnöke Batizi Zoltán régész, az MKMM múzeumszakmai és tudományos főigazgató-helyettese volt. Az előadások sorát Miles Oglethorpe Phd. régész a TICCIH elnöke nyitotta, aki online előadásában az ipari örökség világörökségben elfoglalt helyzetét és kultúramegőrző szerepét hangsúlyozta. Veöreös András építész, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke Kincs vagy romhalmaz? Építészeti értékek az ipartelepeken címmel az ipari építészet történetét, az épületek építészeti értékeit és a megőrzés nehézségeit elemezte. Szilágyi Mária építészmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök, az Újvidéki Egyetem oktatója szintén online előadás keretében mutatta be a Torontáli Helyi Érdekű Vasút öröksége: a Nagybecskerek-zsombolyai keskeny nyomtávú vasútvonal példán keresztül a hazai helyi érdekű vasút egy szeletét, illetve az egyetem értékőrző tevékenységét.

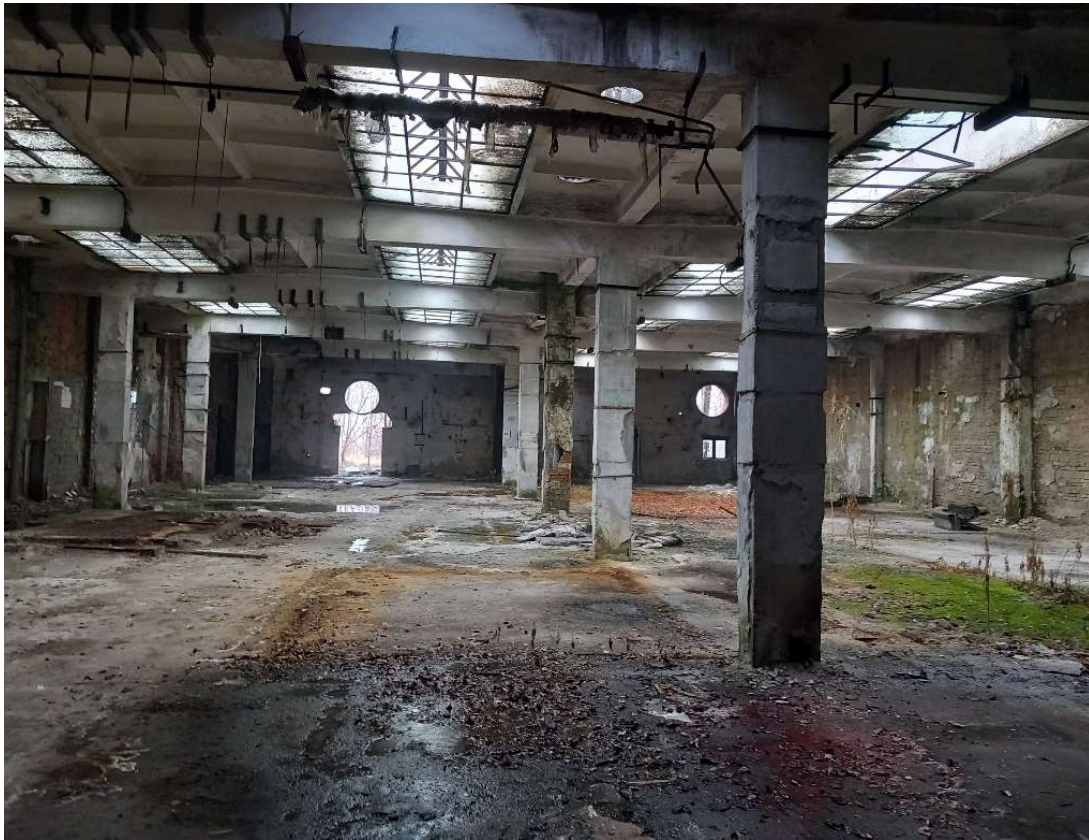
A második előadásblokkban Horváth Csaba Sándor, a Széchenyi István Egyetem docense A győri MÁV-indóház öröksége és polgárosító hatása a 19. században című előadásában a győri pályaudvar keletkezésének történetét és a vasút város gazdasági életére gyakorolt hatásait elemezte. A Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum jövőjéről Merczi Miklós muzeológiai főosztályvezető számolt be.

Ebédszünet után az elnöki szót Honvári János professor emeritus vette át. Lanczendorfer Zsuzsanna néprajzkutató, a Széchenyi István Egyetem docense Egy reformkori győri lokálpatrióta, Ecker János közszolgálatára címmel ismertette az egykori vaskereskedő ipari és civil tevékenységeinek hosszú sorát.

A délutáni előadásblokkban Ipari örökség népszerűsítés és tudásmegosztás a V4 országokban címmel Teleki Károly ügyvezető, a Rail4V4+V HU projektvezetője, Az ipari örökség hálózatosításának relevanciája címmel Kelemen Kristóf muzeológus, a MKMM kutatója tartott előadást.

A konferencia zárásaként a jelenlevők Miklósy Lajos elnök, a Győri Ipartörténeti Alapítvány elnökének javaslatára szándéknyilatkozatot fogadtak el a Magyar Ipartörténeti Alapítvány létrehozásáról, majd

látogatást tettek Ecker János ménfői villájában. Az épület a hazai klasszicista vidéki villaépítészet kiemelkedő példája, pincerendszere a legjelentősebbek közé emeli.

Kincs vagy romhalmaz? A műemlékvédő minden helyen megtalálja az értékeket (kép: Veöreös András)

Veöreös András

Veöreös András elnök levele a MÉSZ elnökének a Kamara tervezési díjszabásával kapcsolatosan

Tisztelt Elnök Úr, kedves Péter!

A Magyar Építész Kamara 2025. október 30-ra meghirdetett közgyűlésen tervezik előterjeszteni a Kamarai Díjszabás módosítását. Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság üdvözlí a Kamara kezdeményezését és nagy jelentőséget tulajdonít a tervezői díjak szabályozásának. Ezért a dokumentummal kapcsolatos elhatározást és szándékot támogatja. Sajnálatos, hogy a tervezet műemléki tervezést érintő fejezetével kapcsolatos véleményezésre nem voltunk felkérve, ezért ezúton vagyunk kénytelenek észrevételünket, illetve javaslatunkat megküldeni.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának feladata többek között a műemlékvédelem, és azon belül a magyar műemlékvédelem szakmai támogatása, és segítése. Megértve a határozat tervezetének jószándékát, aggodalmunkat kell kifejezzük, mert a javasolt Díjszabás műemlékvédelmi szempontból teljesen megalapozatlan, ezért nem tudja teljesíteni a műemlékvédelemmel, a műemlék tervezéssel kapcsolatos elvárásokat, az ezügyben feladatot vállaló építészek munkáját így nem is segítheti.

Idézzük a tervezetet (24. oldal):

„5. ÉPÜLETREKONSTRUKCIÓK, MŰEMLÉKFELÚJÍTÁSOK

Az eddigi kalkuláció új építmény tervezői szolgáltatás ellátásához szükséges minimális időráfordítást tartalmazza. Amennyiben a tervezett építmény nem új építésű, hanem meglévő épület átépítése, felújítása, rekonstrukciója, vagy műemlék restaurálása, további szorzókat kell alkalmazni a műszaki beavatkozás jellege, mértéke szerint (R):

- R1 Egyszerű felújítás, 0,6 szorzó

Jellemzően építőmesteri felújítás egyéb szakági beavatkozás nélkül

- R2 Részleges felújítás, 0,8 szorzó

Részleges szerkezeti módosítások, átalakítások, részleges gépészeti és villamos korszerűsítések

- R3 Teljes rekonstrukció, 1,1 szorzó

Fő szerkezeti elemeken kívül az épület teljes, minden szakágára kiterjedő átépítés, rekonstrukció

Rekonstrukció szorzók:

R1 rekonstrukció – 0,6

R2 rekonstrukció – 0,8

R3 rekonstrukció – 1,1

A számítás módja: Amennyiben az épület egyes területein belül az R szorzók szempontjából lényeges különbség van (pl. csarnok épületben irodaház, vagy elhatárolt különböző mélységű beavatkozások területek), úgy az alapterületet ennek figyelembevételével meg kell osztani és az azok súlyozott átlagával kell meghatározni az R szorzókat. Csak egy választható. (R)

Az épületrekonstrukciónál jelentkező egyéb befolyásoló tényezőket a bonyolultsági szorzók alkalmazásával kell meghatározni.”

Észrevételeink:

1. A Díjszabás a **rekonstrukció** fatálisan elterjedt megtévesztő szóhasználatot alkalmazza! Alapvetően mást és más feladatot jelent az új építése, az elpusztult épület vagy épületrész újjáépítése, illetve a meglévő épületek konzerválása, felújítása, restaurálása. Ezen fogalmak ismerete és pontos alkalmazása nélkül az építész nem tudja társtervezőinek, kutatóinak körét meghatározni, a munkához partnerként hívni, a műemléki tervezés során elvárt követelményeket teljesíteni! Ez önmagában ellentétes a Kamara érdekeivel, nem szólva a munkába veendő értékek helyes megközelítéséről!
2. Az épület rekonstrukció összemosása a műemlékek sokrétű tervezési feladatával (és az új építésével is!) a rekonstrukció = újbóli megépítés, újjáépítés jelentésű szó ismeretében teljesen érthetetlen és értelmezhetetlen. Ugyanakkor a díjszámítási tervezetben a műemléki tervezéssel kapcsolatos feladatok jelentős körére nem vonatkozik semmiféle ajánlás! Aki az elvárt felelősséggel foglalkozott műemlék tervezéssel, az ismeri, hogy lényegesen összetettebb a feladat, az általános tervezési feladatoktól eltérően itt nincs „egyszerűbb” tervezési feladat. Számos (szomorú) példa bizonyítja, hogy az egyszerűbb kivitelezések esetén is milyen értékek pusztulhatnak el egy műemlékben akár csak egy „egyszerű” kifestés, elektromos, gépészeti szerelés vagy egyéb kis léptékűnek gondolt beavatkozás során!
3. A javasolt korrekciós tényezők is ezért a feladattal ellentétesek, a 0,6 - 0,8 - 1,1 szorzók kontra-produktívak, a Díjszabás céljával ellentétes hatást eredményeznek!

Fentiekre tekintettel ezúton kérjük Elnök Urat, hogy az építészet és a műemlékvédelem érdekében szíveskedjék áttekinteni a helyzetet. **Javasoljuk, a Tervezési Díjszabás tervezet elfogadásának elhalasztását, vagy az 5. pont teljes elhagyását,** azzal a kiegészítéssel, hogy a műemlékek / történeti épületek tervezésével kapcsolatos tervezési-tervezői feladatok egyediségük folytán külön szabályozást kívánnak, amelyhez természetesen ennek a dokumentumnak a szemlélete és más pontjainak a keretei képezik az alapot.

A műemlékekkel kapcsolatos tervezési feladatok szabályozásához az ICOMOS MNB ezúton is felajánlja együttműködő segítségét. Valamennyiünk közös érdeke, hogy az építészek körében helyre kerüljenek a megnevezések, az egyes típusú beavatkozásokra helyesen vonatkozó fogalmak. A mai gyakorlatot ismerve megállapíthatjuk, hogy az építészek érdekét is az szolgálja, ha tudják, hogy mit csinálnak, mi a feladatuk!

Nem tartjuk szerencsésnek, ha a MÉK hivatalos dokumentumából is az olvasható ki, hogy az építészeket tömörítő hivatalos kamarai szervezeten belül sem egységes a fogalomhasználat. Ha a Kamara a műemléki tervezés területét is felelősséggel kívánja szabályozni, szükséges, hogy megtegye azokat a lépéseket, amelyek az építészek tájékoztatására szükségesek annak érdekében, hogy a műemlékvédelmi feladatoknak megfelelően szolgáljanak! Az ICOMOS MNB és a MÉK közös érdeke, hogy a műemlékvédelem területén jogosultsággal rendelkező építészek a szükséges ismeretekkel és szaktudással hozzák meg döntéseiket.

Fentiekre figyelemmel ezúton kérjük Elnök Úr hatáskör szerinti fellépését a magyar műemléki, és általában is történeti épületállomány által képviselt örökségi értékek, és ami legalább ennyire fontos: a velük foglalkozó építészek, szakemberek munkájának méltó megbecsülése érdekében.

Budapest, 2025, október 27.

Elismerések a műemlékvédelem területén végzett munkásságért

C. Harrach Erzsébet nyugalmazott építészmérnök

2024. augusztus 20-án

Magyar Ezüst Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült

Vas vármegye műemlékvédelme terén meghatározó és a városrendezés iránt elhivatott szakmai pályafutása elismeréseként.

Dr. Fekete Albert tájépítész mérnök, kertészmérnök

2024. augusztus 20-án

Magyar Érdemrend lovagkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült

magas színvonalú munkájáért

Ezúton is gratulálunk az elismerésekhez!

Felhívás a 2026. évi tagdíjak fizetésére

Kedves Tagtársaink!

Az ICOMOS párizsi központi iroda kérésének megfelelően ezúton is szeretnénk Önöket emlékeztetni, hogy a jövő évi, 2026-os tagdíjakat idén ősszel kell rendezni, a 2026. évi Tagdíjbefizetések határideje: **2025. november 30.**

Csak befizetett tagdíj után készíteti el a párizsi központunk az egyéni és intézményi/jogi tagok részére a 2026-os Nemzetközi ICOMOS Tagsági Kártyákat, ezért javasoljuk, hogy lehetőség szerint mielőbb, de legkésőbb a megadott határidőig rendezzék jövő évi tagdíjukat, hogy kártyáikat mielőbb kézhez vehessék.

Tagdíjak összege:

Tagdíjaink a 2024-es Közgyűlésen megváltoztak, ez alapján tagdíjaink az alábbi összegekben lettek megállapítva:

- Intézményi/jogi tagok részére 150.000 Ft/év
- Egyéni tagok részére 25.000 Ft/év
- Egyéni tagok 30 éves korig* 12.500 Ft /év (50%-os kedvezmény)

*(a tagdíjbefizetésre vonatkozó évben betöltött 30-ik életév még junior kategória)

- Pártoló tagok részére 10.000 Ft/év

A befizetéseket elsősorban

- közvetlen banki átutalással javasoljuk rendezni az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület OTP Banknál vezetett 11705008-20498803 számú számlájára,

de természetesen továbbra is mód van

- sárga csekken történő befizetésre (csak kérésre postázzuk a csekket, kérjük ilyen irányú igényüket telefonon vagy írásban/e-mailen jelezzék Titkárságunknak!)

Mindkét esetben kérjük a **közlemény rovatban feltüntetni a tag/tagok nevét, és hogy 2026-os tagdíj.**

Amennyiben nem saját bankszámlájukról indítják az utalást, kérjük, a **honlapon elérhető tagdíjvállalási megállapodást kitöltve küldjék meg számunkra.**

A központi tagnyilvántartást is kezelő párizsi *Gilles Nourissier* központi adatbázisban szereplő, és tagsági kártyájuk kiállításához elengedhetetlen adatok naprakészen tartása miatt ezennel ismételten kérjük, és előre is köszönjük, hogy **név, lakcím, e-mail-cím, telefonszám adataikban beállt változásokról haladéktalanul tájékoztassák a Titkárságot!**

Felhívjuk a figyelmüket, hogy a 2025. évi XXXV. Közgyűlésen a közgyűlés tagjai megszavazták az Alapszabály 4.10.1-es pontjának módosítását, mely módosítás értelmében „**külön felszólítás nélkül megszűnik a tagsági viszonya a szünetelést követő naptári évtől annak, akinek a tagsága a tagdíj meg nem fizetése miatt a 4.11.3 (Amennyiben a tag a tagdíjfizetési kötelezettségének határidőre nem tesz eleget, a következő naptári évben vagy a tagdíj befizetésének időpontjáig a tagsága szünetel) pont alapján szünetelt.**

Együttműködésüket és figyelmességüket előre is köszönjük!

ICOMOS Titkárság

AZ ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET FELHÍVÁSA AZ ICOMOS MŰEMLEKVÉDELMI CITROM-DÍJ 2026 ADOMÁNYOZÁSÁRA

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága – mint a műemlékvédelem legnagyobb nemzetközi civil szervezetének magyar tagja – a nemzetközi célkitűzésekkel összhangban folyamatosan azon fáradozik, hogy a társadalom minden tagjának és szervezetének figyelmét felhívja az építészeti és kulturális örökség valamennyi elemének folyamatos és szakszerű gondozására megőrzésük és továbbörökítésük érdekében.

E törekvésekkel összhangban az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága minden évben fel kívánja hívni a figyelmet azokra a káros jelenségekre, amelyek műemlékeinket, műemlékvédelmünket leginkább veszélyeztetik. Bízva abban, hogy e káros jelenségek riasztóak a jövő számára és megfelelő intézkedésekkel a káros folyamatok megállíthatók, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága Műemlékvédelmi Citrom-díjjal illeti az általa legkevésbé sikeresnek, leginkább elhibázottnak ítélt műemlék helyreállításokat (csak magyarországi jelöléseket fogad el a kiíró ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság!), melyek lehetnek:

- legsikertelenebb új beépítés, illetve átalakítás valamely történeti környezetben,
- legtökéletesebben félresikerült műemléki helyreállítás, illetve méltatlan hasznosítás,
- legalaposabban kidolgozott, példaértékű épülethiba (épületszerkezet, pótlás, kiegészítés, stb.),
- legmegragadóbban félresikerült épületszínezés,
- leginkább műemlék-szerű rekonstrukció, műemlék-pótlás,
- legmaradandóbbra sikerült élő-műemlék (növényzet, kert, táj, tó, stb.) károsítás,
- leghosszabb ideje húzódó műemlék helyreállítás,
- legmeggyőzőbb ál-műemlék építés,
- legeredményesebb műemlék-elhanyagolás, a karbantartás elmulasztása.
- műemlékvédelemre hivatkozó káros elvi tévelygések

A fenti szempontok közül akár egy is elegendő a Citrom-díj odaítéléséhez, a többszörös érintettség előny az értékeléskor!

A Citrom-díjat maga az „opusz” kapja, tehát nem személy vagy intézmény. Minden „alkotás” összefogás és csapatmunka eredménye, ezért az veheti át, aki az elkövetők közül először tiltakozik az odaítélésért (ez azonban nem publikus... csak a jelentkezés megtörténte után!)

Citrom-díjra kizárólag az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság érvényes tagsággal rendelkező tagjai tehetnek javaslatot (akár többre is) az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság honlapjáról letölthető adatlap kitöltésével

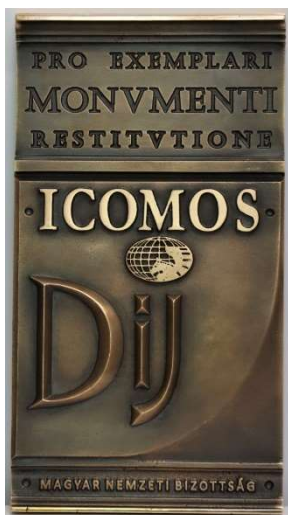
és az alábbi adatok hiánytalan megadásával. A javaslatnak tartalmaznia kell:

- a műemlék, ill. az épület megnevezését és pontos helyszínét,
- a helyreállítás, ill. az építés időpontját (3 évnél régebbi nem terjeszthető fel),
- az „alkotás” vagy káros jelenség összefoglaló értékelését, a jelölés indoklását (max. 1 gépelt A/4 oldal) és a beavatkozást bemutató, a megítélést lehetővé tévő dokumentációt (fotók, ill. tervek),
- a javaslat előterjesztőjének nevét, címét, elérhetőségeit, e-mail címét.

A javaslatot e-mailen kérjük elküldeni a secretariat@icomos.hu címre - a javaslat benyújtásának határideje: 2026. január 12.

A javaslat beérkezését az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkársága elektromos levél útján visszaigazolja.

A beérkezett javaslatokat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a MÉSZ, a MUT, a RÉKE delegáltjaival kiegészített, e célra kijelölt Bíráló Bizottsága értékeli. A Bíráló Bizottság, a titkosság feltételeinek teljes biztosítása mellett, a jelölt helyszíneket, helyeket lehetőség szerint megismeri, majd tárgyalás során értékeli, végül javaslatát úgy terjeszti elő az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Vezetőségének, hogy az döntését a Műemléki Világnap alkalmából (2026. április 17.) nyilvánosságra hozhassa, s a Díjakat átadhassa.

AZ ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET FELHÍVÁSA

A 2026. ÉVI ICOMOS-DÍJ ADOMÁNYOZÁSÁRA

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága – mint a műemlékvédelem legnagyobb nemzetközi civil szervezetének magyar tagja – a nemzetközi célkitűzésekkel összhangban folyamatosan azon fáradozik, hogy a társadalom minden tagjának és szervezetének figyelmét felhívja az építészeti és kulturális örökség valamennyi elemének folyamatos és szakszerű gondozására megőrzésük és továbbörökítésük érdekében. Ezért az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága minden évben ICOMOS-díjjal tünteti ki az általa legjobbnak ítélt műemlék helyreállításokat, melyek lehetnek:

- épület(ek) megújítása,
- épület(ek) új rendeltetés céljára történő átépítése, bővítése, a műemléki értékek megőrzésével és felszínre hozásával,
- természeti értékek, parkok, kertek mintaszerű helyreállítása,
- történeti környezetbe harmonikusan illeszkedő, annak történeti és természeti értékeit tiszteletben tartó új épület(ek).

Az ICOMOS-díj odaítélésére bárki tehet javaslatot az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság honlapjáról letölthető adatlap kitöltésével

és az alábbi adatok hiánytalan megadásával:

- a műemlék, ill. az épület megnevezése és pontos helyszíne
- a helyreállítás, ill. az építés időpontja (3 évnél régebben megvalósult munka nem terjeszthető fel)
- a helyreállítás tervezője és megvalósítója
- a helyreállítás összefoglaló értékelése (max. 1 gépelt A/4 oldal) és a beavatkozást bemutató, a megítélést lehetővé tévő dokumentáció (fotók, ill. tervek)
- a javaslatot előterjesztő neve, címe, elérhetőségei és e-mail címe

A javaslatot e-mailen kérjük elküldeni a secretariat@icomos.hu címre - a javaslat benyújtásának határideje: 2026. január 12.

(kiegészítő anyagokat postai úton küldve is elfogadunk: ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, 1113 Budapest, Daróczi út 3.)

A javaslat megérkezését az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkársága elektromos levél útján visszaigazolja.

A beérkezett javaslatokat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a MÉSZ, a MUT, a RÉKE delegáltjaival kiegészített, e célra kijelölt Bíráló Bizottsága értékeli. A Bíráló Bizottság, a titkosság feltételeinek teljes biztosítása mellett, a jelölt helyszíneket, helyeket lehetőség szerint megismeri, majd tárgyalás során értékeli, végül javaslatát úgy terjeszti elő az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Vezetőségének, hogy az döntését a Műemléki Világnap alkalmából (2026. április 17.) nyilvánosságra hozhassa, s a Díjakat átadhassa. A díjazott helyszínek nyilvánosság előtt való megjelenéséhez szükséges tulajdonosi hozzájárulás beszerzése az értékelést követően a javaslattevő kötelessége. Ennek elmaradása esetén az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság fenntartja jogát arra, hogy a Díjat nem adja át, vagy másnak ítéli.

**AZ ICOMOS
MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET
FELHÍVÁSA A
PÉLDAADÓ MŰEMLÉKGONDOZÁSÉRT DÍJ
2026
ADOMÁNYOZÁSÁRA**

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a Műemlékvédelmi Világnap alkalmából 2026-ban is átadja a Példaadó Műemlékgondozásért Díjat.

A díj célja bemutatni azokat a legkiválóbb módszereket, amelyek a legjobban segítik a műemlékek, helyi értéket képviselő örökségi értékek fennmaradását és megőrzését, továbbá közkinccsé tenni olyan oktatási, nevelési programokat, amelyek hosszútávon is segíthetik a szakszerű műemlékvédelem iránt a társadalom fogékonyságát.

A díjra azok pályázhatnak, akik

- a tulajdonukban lévő, vagy a rájuk bízott műemlék fenntartása, gondozása során példamutató módon biztosítják az értékek fennmaradását, értékeinek hiteles megőrzését
- akik rendszeresen biztosítják a közösség, a társadalom számára a műemlék értékeinek, jelentőségének megismerését
- akik alkalmas funkció, egyedi programok, rendezvények segítségével mutatják be egy épület (és környezete) jelentőségét
- akik szakszerű, folyamatos karbantartással biztosítják az értékőrzést
- akik az oktatás, nevelés, szakképzés területén olyan programokat képviselnek, amelynek célja a műemlékek, helyi értékek karbantartás útján való fennmaradása
- akik a szakszerű műemlékvédelem iránt igényes jövő generációjának képzésében, nevelésében vállalnak jelentős szerepet
- akik a szakszerű műemlékvédelem szemléletének megőrzéséért, megismertetéséért tevékenykednek.

A díjra bárki tehet javaslatot, azok a helyszínek jelölhetők, ahol a legutóbbi felújítás, illetve a legutóbbi használatba vételi engedély kiadása legalább öt évvel ezelőtt történt, azóta folyamatosan üzemel az épület, illetve program esetén legalább öt évre visszamenőleg lehet módszertant, vagy az eredményeket értékelni.

Pályázni az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság honlapjáról letölthető adatlap kitöltésével és a tevékenységet bemutató dokumentációval lehet. A dokumentáció lehet 10 percnél nem hosszabb film (DVD), vagy/és max. 6000 karakter terjedelmű programismertetés, fénykép- vagy/és tervdokumentáció.

A javaslatot e-mailen kérjük elküldeni a secretariat@icomos.hu címre - a javaslat benyújtásának határideje: 2026. január 12.

(kiegészítő anyagokat postai úton küldve is elfogadunk: ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, 1113 Budapest, Daróczi út 3.)

A javaslat megérkezését az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkársága elektromos levél útján visszaigazolja.

Pályázatot minden elkötelezett benyújthat, akinek olyan módszerről, helyszínről van tudomása, amelynek megismertetése a magyar műemlékvédelem eredményesebb gyakorlatát szolgálhatja.

A beérkezett javaslatokat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a MÉSZ, a MUT, a RÉKE delegáltjaival kiegészített, e célra kijelölt Bíráló Bizottsága értékeli. A Bíráló Bizottság, a titkosság feltételeinek teljes biztosítása mellett, a jelölt helyszíneket, helyeket lehetőség szerint megismeri, majd tárgyalás során értékeli, végül javaslatát úgy terjeszti elő az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Vezetőségének, hogy az döntését a Műemléki Világnap alkalmából (2026. április 17.) nyilvánosságra hozhassa, s a Díjakat átadhassa. A díjazott helyszínek nyilvánosság előtt való megjelenéséhez szükséges tulajdonosi hozzájárulás beszerzése az értékelést követően a javaslattevő kötelessége. Ennek elmaradása esetén az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság fenntartja jogát arra, hogy a Díjat nem adja át, vagy másnak ítéli.

Előjegyezhető 2026. évi programok

Március 12-14.	Fiatal Műemlékvédők Fóruma Fertő-Neusiedler See kultúrtáj világörökségi terület
Április 17.	Műemléki Világnap Fertőd, Eszterházy-kastély
Május 15.	XXXVI. ICOMOS Közgyűlés PPKE BTK
Július 6 – 12.	56. RAMNYE
Szeptember 18.	Kulturális Örökség Napjai megnyitó Pápateszér
Szeptember 19 – 20.	Kulturális Örökség Napjai
Szeptember 24 – 26.	XXV. Békési Népi Építészeti Tanácskozás Békés

Köszönet az 1%-ért!

Ezúton is szeretnénk megköszönni mindenkinek, aki személyi jövedelemadójának 1%-át az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület részére ajánlotta fel. A 2025. rendelkező évben felajánlott támogatás révén beérkezett **167 727** Forintot (2024. adóévi szja 1%-os összeget) az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság nemzetközi jelenlétének erősítésére, Magyarország szakmai képviseletére, hazai rendezvények szervezésére és szakmai továbbképzésekre fordítjuk.

**ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei**
Szerkesztőség: H-1113 Budapest, Daróczi út 1-3
Telefon: +36 70 709 0813, +36 30 439 2063
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Felelős kiadó: Dr. Veöreös András

HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)
HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság egyéni és jogi tagságával járó előnyök:

- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb.
- az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes vagy kedvezményes belépésre jogosító tagsági kártya a világ számos múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata